

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δεύτερος

Συνδρομή ἰτηται: Ἐν Ἑλλάδι πρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοτ. πρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχ. ἀπὸ 1 ἰαν. ἰκαστ. ἔτους καὶ εἶναι ἰτηταίαι — Τιμὴ προηγ. φύλλον λ. 30 — Γραφ. τῆς Διοικήσεως: Ὁδ. Σταδίου, 6.

12 Δεκεμβρίου 1876

Τῇ 31 Δεκεμβρίου λήγει τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἑστίας. Ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὴν Ἑστίαν καὶ κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος, παρακαλοῦνται ν' ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως πρὸς τὴν διοίκουσιν αὐτῆς τὸ τίμημα τῆς συνδρομῆς, ὥπως μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΑΥΡΙΚΙΟΝ ΒΑΙΚ

Συντάκτης (δι' αὐτ.) 769.

Οἱ παραγορασταὶ καὶ οἱ κερδοσκόποι.

Ἡ ἐσοδεία τῶν γεωμήλων ἦτον κακὴ, ἡ τιμὴ αὐτῶν ὑψώθη, καὶ πολὺς κόσμος ὑπέφερεν. Ὁλος ὁ κόσμος παρεπονέετο, καὶ μίαν κυριακὴν ἐσπέρη, ὡμίλουν περὶ τούτου ἐν τῷ χωρίῳ μετὰ πολλῆς ζωηρότητος.

Ὁ Ἀλέξανδρος κατηγόρει πολὺ τοὺς γεωργοὺς οἱ ὅποιοι ὑψώνουν τὰς τιμὰς καὶ ὠφελοῦνται, ἔλεγεν, ἀπὸ τὴν δυστυχίαν τοῦ λαοῦ. Τοὺς ἀπεκάλεσεν ἐπικράτους παραγοραστὰς καὶ κατεκράβυζαν ἐναντίον των.

Γέρω-Πέτρος. — Σιγότερα, φίλε μου, μὴν παρφέρεσαι, διότι θὰ σοὶ ἀποδείξω ὅτι ἔχεις ἄδικον.

Ἀλέξανδρος. — Ἀδύνατον.

Γέρω-Πέτρος. — Τοῦναντίον, εἶναι πολὺ εὐκολον. Ἐνοικίασα ἓνα ἀγρὸν καὶ τὸν ἐφύτευσα γεώμηλα. Ἐδάπανησα εἰς ἐργασίαν δρ. 50, εἰς σπορὰν 10, εἰς κόπρον 10, καὶ 50 δρ. ἐνοίκιον εἰς τὸν κύριον τοῦ ἀγροῦ. Ὅλα ὁμοῦ κάμνουν δρ. 120. Διὰ νὰ λάβω κέρδος ἀνάλογον καὶ δικαίαν ἀμοιβὴν τῶν κόπων μου, πρέπει δ' ἀγρὸς νὰ παραγάγῃ πενήντα σάκκους γεωμήλων πρὸς 4 δρ. ἕκαστος, φέρουν δρ. 200.

Ὅταν δ' ἀγρὸς παραγάγῃ ἐξήκοντα σάκκους, ἡ τιμὴ πηγαίνει κάτω ἀπὸ τὰς 4 δρ., π. χ. 3.50, καὶ τότε ἔχω 210 δρ., καὶ ὁ κόσμος εὐχχρυστεῖται διότι πληρώνει 3.50 καὶ ὄχι 4 δρ. τὸν σάκκον, καὶ ἐγὼ δὲν εἶμι δυσχερὴς διότι ἀντὶ 200 ἐκέρδισα 210 δρ.

Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἐσοδεία ᾖ μόνον εἴκοσι σάκκοι, ἕκαστος σάκκος στοιχίζει εἰς ἐμὲ 6 δρ. Ἐὰν δὲ τοὺς πωλήσω 8 δρ. ἕκαστον, ἦτοι τὸ διπλάσιον τῆς συνήθους τιμῆς, χάνω ἀκόμη, διότι ἀντὶ 200 δρ. ἔχω μόνον 160.

Ἀλέξανδρος. — Καλὰ, ἔστω! Οἱ γεωργοὶ οἱ ὅποιοι πωλοῦν τὰ προϊόντα των δὲν εἶναι παρα-

γορασταί, καὶ ἀληθῶς, τὸ ἄθλιον τοῦτο ὄνομα δίδεται μόνον εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἀγοράζουσι μεγάλας ποσότητας σίτου ἢ ἄλλων τροφίμων καὶ τὰ φυλάττουσι μέχρις ὅτου αἱ τιμαὶ ὑψώθωσιν.

Οὗτοι κερδοσκοποῦσιν ἐπὶ τῆς δυστυχίας.

Διδάσκαλος. — Ἀληθῶς ὁ σκοπὸς των εἶναι τὸ κέρδος, καὶ ὅλος ὁ κόσμος τοὺς κατηγρεῖ οὐχ ἥττον ἐνίοτε προσφέρουσι καὶ αὐτοὶ ὑπηρεσίας τὰ πικρὰ φάρμακα ὠφελοῦσι καὶ αὐτὰ ἄδικως λοιπὸν καταδιώκονται.

Ἀλέξανδρος. — Εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποδείξῃς ὅτι οἱ κερδοσκόποι δύνανται νὰ παράσχωσι τῇ κοινωνίᾳ ὑπηρεσίας.

Διδάσκαλος. — Ὅχι τόσο ὅσον νομίζεις. Ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον μίαν παρατήρησιν. Λέγεις πάντοτε κερδοσκόπους καὶ μετεχειρίσθην καὶ ἐγὼ τὴν λέξιν ταύτην. Ἐννοεῖς μὲ τὴν λέξιν τὸν κερδοσκόπον, ἄνθρωπον καταχρώμενον τὰς περιστάσεις. Ὅμιλῶ ὄχι περὶ τῶν καταχραστῶν, ἀλλὰ περὶ ἐκείνων οἵτινες φέρονται ἐντίμως. Ὡστε οἱ κερδοσκόποι εἶναι ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν νὰ προΐδωσι τὰς προκυφόμενας ἀνάγκας, καὶ λαμβάνουσι τὰ μέτρα των διὰ νὰ θεραπεύσωσι ταύτας. Ὅμιλῶ περὶ τούτων μόνον καὶ εἶναι εὐκολον νὰ ἀποδείξω ὅτι παρέχουσιν ὠφελείας. Ἰδοὺ, ὁ Γέρω-Πέτρος ἀπέδειξεν ἤδη ὅτι ὅταν ἡ ἐσοδεία ᾖ κακὴ ἢ τιμὴ πρέπει νὰ ὑψωθῇ, ἔνθα ὁ παραγωγὸς δυνήθῃ νὰ λάβῃ τὰ ἔξοδά του.

Ἀλλ' ἡ ὑψώσις τῆς τιμῆς ποῖον ἀποτέλεσμα θὰ ἔχῃ ἐπὶ τῶν καταναλωτῶν; Βεβαίως ἡ ὑψώσις τῶν τιμῶν θὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ περιορίσῃ τὴν κατανάλωσίν του. Δαπανᾷ πάντοτε τὸ αὐτὸ ποσόν, ἴσως μάλιστα καὶ μεγαλύτερον, διὰ τὸ μεγαλύτερον ὅμως τοῦτο ποσόν θὰ ἔχῃ ὀλιγώτερα προϊόντα.

ὑποθέσωμεν ὅτι ἀντὶ πενήντων σάκκων γεωμήλων ἐσοδεύθησαν μόνον εἴκοσι, καὶ ὅτι αἱ τιμαὶ δὲν ὑψώθησαν τί τότε θὰ συνέβαινε; Τὰ γεώμηλα θὰ ἐτρώγοντο ὥπως καὶ ἄλλοτε, καὶ μετ' οὐ πολὺ οἱ εἴκοσι σάκκοι θὰ καταναλίσκοντο, καὶ ἔπειτα... τίποτε. Ἐνῶ ὑφ' ὡρισμένων τῶν τιμῶν, ἕκαστος λαμβάνει τὰ μέτρα του καὶ περιορίζεται. Πρῶτον δὲν σπαταλοῦν, ἀκολούθως δὲν δίδουν εἰς τὰ ζῶα καὶ δίδουν ἄλλο τι ἀντὶ τῶν γεωμήλων, καὶ τέλος, ἀκούμενος ἕκαστος

εἰς τὸ ἀπολύτως ἀνγκαῖον μαγειρεύει ὀλιγώ-
τερα διὰ τὴν οἰκονομίαν του.

Αἱ οἰκονομίαι ὅμως αὗται δὲν ἀρκούν, καὶ αἱ
τιμαὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ὑψώνονται; (Διότι δύνα-
ται τις νὰ οἰκονομήσῃ δέκα σάκκους ἐπὶ παντὴ
κοντα, ὅχι ὅμως καὶ τριάντα). Τί θὰ συμβῇ ἐάν
αἱ τιμαὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ὑψώνονται; Ἀγορά-
ζουσι γεώμηλα ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν κατεισάγουσι
ταῦτα. Ὅταν τὰ ἐμπορεύματα ᾗναι ἀκριβὰ δύ-
νανται νὰ ὑποστῶσι τὰ ἔξοδα τῆς μεταφορᾶς.

Γέρω-Πέτρος.— Ἡ μεταφορὰ τῶν γεωμήλων
εἶναι ἀρκετὰ δαπανηρά. Πρέπει ὁ σάκκος νὰ πω-
λῇται 10 δρ. ἀντὶ 4 διὰ νὰ εἰσαγάγῃ τις. Τὰ
γεώμηλα στοιχίζουσι εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μόνον 3
δρ., ἡ μεταφορὰ ὅμως στοιχίζει 6 δρ., τὸ ὅποιον
κάνει 9 δρ., καὶ πρέπει νὰ κερδίσῃ τις καὶ 1 δρ.

Ἀλέξανδρος.— Πείθουμαι ὅτι ἡ ὑψοσις τῶν
τιμῶν ἐπιφέρει τὴν διττὴν ὑπηρεσίαν, ἀφ' ἑνὸς
νὰ προτρέψῃ τὸν κόσμον εἰς τὴν οἰκονομίαν, καὶ
ἐξ ἄλλου, νὰ γείνῃ εἰσκαγωγὴ τροφίμων, ἀλλ' ἀ-
κόμη δὲν βλέπω τὴν ἀξίαν τοῦ κερδοσκοποῦ.

Διδάσκαλος.— Ἐκεῖνος τὸν ὅποιον ἐξακο-
λουθεῖς νὰ ὀνομάζῃς κερδοσκόπον, ἐκτελεῖ καθή-
κοντα ἀποθήκης. Διατηρεῖ τὰ τρόφιμα, ἐμπο-
δίζει τὴν σπατάλην αὐτῶν, καὶ πολλάκις φέρει
ταῦτα ἐκ λίαν μεμικρυσμένων μερῶν. Δὲν εἶναι
ὑπηρεσία τὸ νὰ φέρῃ μακρόθεν τὰ ἐμπορεύματα;
Δὲν προτιμᾷτε νὰ πληρώσῃτε πρᾶγμα τι ἀκρι-
βώτερον παρὰ νὰ τὸ στερηθῆτε; Θὰ μ' εἰπῇτε
ὅτι τὸ κάνει διὰ τὸ συμφέρον του· ἀλλ' ἐάν
τὸν συμφέρῃ νὰ σᾷς ὑπηρετήσῃ, τόσῳ τὸ καλ-
λίτερον! Ὁφείλεσθε, ἀφῆστέ τον λοιπὸν νὰ ἀ-
πολαύσῃ δίκαιον κέρδος. Ὁ ὑπηρετῶν πρέπει νὰ
εὐρίσκη πάντοτε τὸ συμφέρον του.

Ἀλέξανδρος.— Ἀναμφιβόλως. Ἀλλ' ἐάν τὸ
κέρδος ᾗναι δυσανάλογον;

Διδάσκαλος.— Οἱ καταχρῶμενοι τὰ πλεο-
νεκτικὰ τῶν τιμωροῦνται ὅθεν ἡμάρτησαν.
Πρῶτον ἐπισύρουν τὴν ἀποστροφὴν ὅλου τοῦ
κόσμου καὶ ἀκολούθως, διὰ νὰ ἀναφέρωμεν μόνον
μὴν περίπτωσιν, ὅσοι θέλουν νὰ κερδίσουν
πολλὰ, ἐπὶ τέλους χάνουν.

Γέρω-Πέτρος.— Βεβαίως. Περιμένουσι τὴν ὑ-
ψοσιν τῶν τιμῶν· αἱ τιμαὶ ὑψοῦνται, ὑψοῦνται,
ἀλλ' ἐκεῖνοι περιμένουσι ἀνωτέραν ὑψοσιν· ἅμα
λοιπὸν ἀρχίζουν αἱ τιμαὶ νὰ ἐκπίπτωσι, σπεύ-
δουσι νὰ πωλήσωσι τότε, καὶ προσφέρουσι συγ-
χρόνως μεγάλαν ποσότητα ἐμπορευμάτων πρὸς
πώλησιν, ὅπερ αὐξάνει τὴν ἐκπτώσιν, καὶ τότε
χάνουσιν.

Α. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ.

¹Εἰπται συνέχεια.

Ἐρωτηθεὶς ὁ Διογένης τίνας θηρίου τὸ δῆγμα
ἦτο μᾶλλον ἐπικίνδυνον, ἀπεκρίθη· «Ἐκ τῶν ἀ-
γρίων μὲν τοῦ συκοφάντου, ἐκ δὲ τῶν χειροθήων
τὸ τοῦ κόλκκος.»

ΕΚΔΟΜΗ ΕΙΣ ΤΑΣ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ ΣΥΝΟΙΚΙΑΣ ΤΩΝ ΠΕΝΗΤΩΝ

Α'

Κατὰ τὴν διαμονὴν ἡμῶν ἐν Λονδίῳ ἀπεφα-
σίσαμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ τὰς συνοικίας τῶν
πενήτων.

Τὰ σκοτεινὰ καταφύγια τῶν συνοικίων τοῦ
Οὐάιτ Σάπελ, τοῦ *Οὐόπιν* καὶ τῆς τοῦ *Χριστοῦ*
Ἐκκλησίας εἶναι ἄγνωστα οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς
ἐπισκεπτομένους ξένους τὸ Λονδίον, ἀλλὰ καὶ
εἰς αὐτοὺς ἐστὶ τοὺς κατοίκους τοῦ Λονδίνου,
πλείοντον καὶ αὐτῶν τῶν χαρμελίων τῆς *Κων-
σταντινουπόλεως*.

Ἐντὸς τῶν ἀθλίων ἐκείνων κρυφύεσθαι πε-
ρισσοὶ, κατακείμενοι φύρην μίγδην, πάντες
οἱ ἀπόκληροι τῆς τύχης, πάντες οἱ ἀνέστιοι,
οὓς ἡ ἔνδεια καὶ αἱ κακίαι ὠδήγησαν ἐκεῖ. Ἐν
τῷ πλήθει ἐκείνῳ τῶν ἀθλίων ὑπάρχουσιν ἀνα-
μεμιγμένοι οἱ διάσημοι λωποδῦται, οἱ γνωστοὶ
pick-pockets, οἵτινες διολισθαίνουσιν ἀπὸ τῶν
χειρῶν τῆς πανουργοτέρας τοῦ κόσμου ἀστυνο-
μίας. Ἐν τοῖς καταγωγίοις ἐκείνοις φθίρεται
ὡχρὰ τις νεολαία, θήλειά τε καὶ ἄρρενα ἄνευ
γεννητόρων, τέκνα τῶν ἀγνίων, πρῶτως γηρά-
σαντα ἐκ τῆς ἠθικῆς ἐξαχρεώσεως, τῆς ἀπορίας
καὶ τῆς πείνης.

Αἱ κλασικαὶ διὰ τὴν ἔνδειάν των συνοικίαι
αὗται, ἐν αἷς προσθετὸν καὶ τὴν τοῦ *Ἀγρίου*
Γεωργίου, ἀπομονοῦνται ὡς ἐκ τῆς θέσεώς των
ἀπὸ τῆς πόλεως αὐτῆς τοῦ Λονδίνου. Αἱ συνοι-
κίαι αὗται κεῖνται εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἄκρην
τῆς μεγάλης μητροπόλεως, ὀρίζονται δὲ ἀφ' ἑ-
νὸς ἀπὸ τοῦ πρὸς δυσμὰς Ταμέσεως, εἴτε ἀπὸ
τοῦ Λονδινείου Πύργου, τοῦ λιμένος καὶ τῶν
δεξαμενῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τοῦ πρὸς ἀνα-
τολὰς ἄστεως, τοῦ πολυταράχου τούτου κέντρου
τῶν παντοίων ὑποθέσεων.

Τὸ Λονδίον εἶναι ἡ πόλις τῶν ἀντιθέσεων.
Πολὺ δίκαιως δ' εἶπον περὶ αὐτῆς, ὅτι ἐν τῇ
πρωτεύουσῃ τῶν τριῶν βασιλείων δὲν ὑπάρχουσιν
εἰμὴ πτωχοὶ καὶ πλούσιοι. Τῷ ὄντι δὲ παρὰ τὸ
ἄστὺ ὅπου συρρέουσιν ἅπαντες οἱ θησαυροὶ τοῦ
κόσμου, πλησίον τοῦ Τελωνείου, τῆς Τραπεζῆς,
τοῦ Νομισματοκοπείου καὶ τῶν Δεξαμενῶν, κεῖν-
ται αἱ ἀθλιώτεραι τῶν τῆς ἀπεράντου πόλεως
συνοικίων.

Τὰ πρὸς ἄρκτον καὶ ἀνατολὰς ὅρια τῶν συ-
νοικίων τούτων εἶναι ἀόριστα, λήγουσι δ' ἀ-
κριβῶς ἐκεῖ ὅπου λήγει καὶ ἡ ἀπορία. Πρὸς ἄρ-
κτον μάλιστα ἡ ἀπορία προβαίνει ἐτι μᾶλλον,
δύναται δὲ τις νὰ εἰπῇ ὅτι ἡ συνοικία τοῦ *Μπέ-
θραλ Γρήν* εἶναι ἀθλίαις συνέχειαι τῆς *Οὐάιτ*
Σάπελ. Ἐχομεν ἔρα πλεῖστα ἀντικείμενα ν'
ἀνιχνεύσωμεν καὶ ἐν ἀνάγκῃ πλεῖστα, οὕτως εἰ-
πεῖν, ν' ἀναικρίνωμεν. Ἀλλὰ ἡμεῖς ἠδελώσαμεν

νὰ κατοπτεύσωμεν πρῶτον τὸ ἔδαφος ὡς στρα-
τοπεδεύοντες στρατιῶται.

Τινὲς ἔλεγον ἡμῖν ὅτι δὲν ἦτο συντετὸν νὰ ρι-
φθῶμεν οὕτως ἐξαπίνης εἰς τὰς μεμικρυσμένας
ἐκεῖνας συνοικίας, ὥς σπανίως ἐπισκέπτονται ἄν-
θρωποι χρηστοί, καὶ νὰ παρακινδυνεύσωμεν ἀ-
προπαράσκευοι, ἔστω καὶ ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ, εἰσερ-
χόμενοι ἐντὸς τῶν ἀδιεξόδων ἐκείνων λαβυρίθων,
τῶν γνωστῶν εἰς μόνους τοὺς θαμίζοντας αὐ-
τοὺς, καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων δὲν θὰ ἐξηρχόμεθα
πρὶν ἢ ἐντελῶς ἀπογυμνωθῶμεν ὑπὸ τῶν λωπο-
δυτῶν. Ὑπεχωρήσαμεν λοιπὸν ἀπέναντι τοιού-
των ἰσχυρῶν λόγων καὶ ἐκρίναμεν πρέπον, πρὶν
ἢ προχωρήσωμεν ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ *Οὐάιτ Σά-
πελ*, νὰ περιηγηθῶμεν ἐτέραν συνοικίαν, ἥτις ἦν
ἡ μικρογραφία ἐκείνης. Ὅθεν ἐπορεύθημεν πρῶτα
τινὶ μόνῳ, θαρροῦντες εἰς τὸν ἀγαθὸν ἡμῶν ἀ-
στέρα, εἰς τὴν συνοικίαν τῆς *Σέβερ Ἀάιλς*, ἥ-
τις εἶναι αὐτόχρομα κηλὶς ἐν μέσῳ τοῦ Λονδί-
νου, ὡς εἶναι τοιαύτη παχεὶα σταγὼν μελάνης
ἐπὶ λεῖου καὶ λευκοῦ χάρτου. Εἰ καὶ ἡ συνοικία
τῆς *Σέβερ Ἀάιλς* δὲν περιλαμβάνεται κυρίως ἐν
μέσῳ τῶν ἀριστοκρατικῶν συνοικίων, ἀπέχει ὁ-
μως μόλις δέκα βήματα ἀπὸ τῆς *Ρήχερτ-στρίτ*
(*Βασιλικῆς οδοῦ*) καὶ τῆς *Πικαδύλλυ*, τῶν δύο
τούτων κέντρων τοῦ κομποῦ κόσμου, ἢ τῆς *fa-
shion*, ὡς λέγουσιν οἱ ἄγγλοι.

Ἡ *Σέβερ Ἀάιλς* εἶναι κυρίως τὸ διδόμενον ὄ-
νομα εἰς μικράν τινα κυκλοτερῆ πλατεῖαν εἰς
ἧς τὴν περιφέρειαν καταλήγουσι προσπίπτου-
σαι ἐπτὰ ὁδοί, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα *Σέβερ Ἀάιλς*.
Εἰσερχόμενος εἰς μίαν οἰκονομίαν τῶν ὁδῶν αὐ-
τῆς, θὰ ἴδῃς ὅτι ἡ ἐπαγωγὸς εἰκὼν τῆς *Σέβερ*
Ἀάιλς ἦν ἔγραψεν εἰς τῶν μεγαλητέρων μυθιστο-
ριογράφων καὶ συνάμα τῶν ἀκριβεστέρων παρα-
τηρητῶν τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, ὁ Κάρολος
Δίκενς, γράφων τότε ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον *Βόξ*, εἶ-
ναι τῆς φύσεως ἀληθεστάτη ἀπομίμησης.

Δυσώδης βόρβορος πληροὶ τὰς ῥυπαρὰς ἐκεῖ-
νας ὁδοὺς, καὶ σωροὶ παντοίων ἀκαθαρσιῶν κα-
τακλύπτουσιν αὐτάς. Ἐκεῖ βλέπει τις ἐλσεινὰ
ἐμπορικὰ καταστήματα πρὸ τῶν ὁποίων ἐκτί-
θενται κατὰ συναγωγὰς εἰς ἀπίθανον πώλησιν
πεπαλαιωμένα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια οὐδεὶς δύ-
ναται νὰ μαντεύσῃ ποῦ συνελέγησαν καὶ τίνι
τρόπῳ ἀπεκομίσθησαν ἐνταῦθα· περαιτέρω πενι-
χρὰ βράκη, ποικίλα κατὰ τὸ χρῶμα, σίδηρα διαβε-
βρωμένα ὑπὸ τῆς σκωρίας, ὅσα σερπήδονα σχε-
δὸν, ἱμάτια δὲ καὶ ὑποδήματα ἐποχῆς προκ-
τακλυσμαίαις. Ἀπὸ δὲ τῶν καταγωγίων ἐκείνων
ἐξέρχεται ἀνυπόφορος ἀπογορᾶ, μολύνουσα τὸν
ἀέρα. Εἴτα εἶναι τὰ μεμολυσμένα καπηλεῖα ἀφ'
ὧν ἀποπέμπονται αἱ καταπνίγουσαι τὸν διαβά-
την ἀναθυμιάσεις διαφόρων πνευματωδῶν πο-
τῶν· ἐντὸς δὲ τῶν καπηλείων τούτων δύναται
τις διὰ τῆς ἡμιχαινώσεως οὕρας νὰ διῇ ἐπὶ
τῶν τοίχων καὶ τῶν τραπέζων παχέαι στρώματα

ῥύπου γιλινοῦ καὶ ὑπομέλανος, ὃν καταλείπουσιν
ἐκεῖ οἱ θαμῶνες τοῦ τόπου ἐκείνου. Παρὰ τὰ κα-
πηλεῖα ταῦτα εἶναι τὰ ὑπαιθρα μαγειρεῖα ἐνθα
ἀκατονόμαστα φαγητὰ καὶ κρατῶν ἀηδὴ τε-
μάχια μαγειρευόμενα περιμένονσι τοὺς καθημε-
ρινοὺς πελάτας των. Εἴτα, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, διάδρο-
μοι στενοὶ καὶ μακροί, οἵτινες, σκοτεινοὶ ὄντες,
φαίνονται ὥστε ἦσαν κεκαλυμμένοι ὑπὸ μυστη-
ρίου τινός· κλίμακες ἀνοιγόμεναι ἐνίοτε ἐπὶ αὐ-
τῆς τῆς ὁδοῦ, ὧν αἱ οὐδέποτε ὑπὸ τοῦ σκω-
θροῦ καθαρσιθεῖσαι βυθμίδες εἰσὶν ἐφορμμένοι
καὶ συνεχῶς ἐκτοπισμένοι, ἀποτελοῦσιν ἀληθῆ
βάρβαρα διὰ τοὺς μὴ εἰδότας τὰ κινδυνώδη ταῦτα
μέρη. Ἀπὸ τῶν παρὰ τῶν ἀναρτῶνται παν-
τοειδῆ βράκη καὶ ἄλλα ἀποπληθέντα ἱμάτια, τὰ
ὅποια ἀποστεγνοῦνται εἰς τὸν ἀέρα ἐπὶ σχοινίου.
Ἡ θολόστακτη ἔχει τὸ περίεργον πλεονέκτημα
τοῦ νὰ καθιστᾷ ἐτι ῥυπαρώτερα τὰ ἀρκούντως
ῥυπαρὰ ἐκεῖνα κουρέλλια, ἀφαιρούσα ἀπ' αὐτῶν
μέγα μέρος τοῦ ἀρχικοῦ των χρώματος.

Ἀλλὰ ποῦ εὐρίσκονται ἀρὰ γε οἱ κάτοικοι
τῆς συνοικίας ταύτης τῶν φαυλοβίων; Οἱ κά-
τοικοι ἅπαντες ὑπνωττον κατ' ἐκείνην τὴν στιγ-
μὴν, ἐξαίρεσι δὲ τινῶν ἐμπόρων ἰσταμένων ὁρ-
θίων πρὸ τοῦ ἐργαστηρίου των, καὶ τινῶν ἀραιῶν
διαβατῶν, οἵτινες κατέτρωγον ἡμᾶς διὰ τῶν
ὀφθαλμῶν ὡς μὴ ἀνήκοντες εἰς τὴν συνοικίαν
των, τὸ μέρος ἐκεῖνο ἦτο ἔρημον καὶ σιωπηρὸν,
τοῦτο δ' ἦν ἐτι μᾶλλον ἀπορίας ἄξιον, διότι ἐκεῖ
που πλησίον ὑπάρχει ἡ ἀγορὰ τοῦ *Κόβερτ Γκάρ-
δε*, μία τῶν ζωηρότερων τοῦ Λονδίνου. Οἰκίαι
τινὲς ἐφαίνοντο ὥστε περιπερασχόμεναι, καὶ τινὰ
τῶν ἐργαστηρίων ἦσαν μάλιστα κλειστά. Ἐξέ-
φρασα τότε ἀρκετὰ δυνατὰ τὴν ἀπορίαν μου πρὸς
τὸν συνοδίτην μου, ὅστις ἐσχέδιζεν ἐπὶ τοῦ λευ-
κώματος τοῦ τὴν σκηνὴν, καὶ τότε ἤκουσα ἐξαί-
φνης φωνὴν τινὰ ἀπαντῶσάν μοι ἐν καθαρᾷ γαλ-
λικῇ γλώσσῃ·

«Ἐδῶ, κύριε, πρέπει νὰ ἐλθῇτε ἀπὸ τῆς δε-
κάτης ἐσπερινῆς ὥρας μέχρι τῆς τρίτης τῆς
πρωῆς, καὶ τότε πόσον κόσμον θὰ ἴδῃτε! Ἐδῶ
οἱ ἄνθρωποι ἐργάζονται τὴν νύκτα καὶ κοιμῶν-
ται τὴν ἡμέραν.»

Ἀκούσας τὴν ἀπάντησιν ταύτην ἐστράφη καὶ
εἶδον γριάν τινα, ἥτις, ἀκούσας καὶ νοήσας
τοὺς λόγους μου, ἐνόμισε καλὸν ν' ἀναμιχθῇ
μετὰ γελοίας οἰκειότητος εἰς τὴν ὁμιλίαν μου.
Ἡ προφορὰ τῆς, καὶ ἡ εὐκολία μεθ' ἧς ἐξέφρα-
ζετο, προῦδιδον γαλλίδα. Πῶς κατήντησε, πρὸ
πάντων ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ, νὰ ἐλθῇ νὰ χαθῇ
εἰς τὰ μεμικρυσμένα ταῦτα καταφύγια; Ἴσως
αὐτὴ δύναται νὰ ὀδηγήσῃ ἡμᾶς καὶ νὰ δεῖξῃ
ἡμῖν τὰ πάντα λεπτομερῶς. Ἀλλὰ τότε, ἐνῶ
ἤτομαζόμεν νὰ ἐρωτήσω αὐτὴν καὶ περὶ τού-
του, καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων πραγμάτων, αἴφνης
μᾶς παρήτησε καὶ ἐγένετο ἄφαντος ὁπίσω πε-
ριεστραμμένης τινὸς στενωποῦ, ὅπου ματαίως ἐ-

πειράθην νὰ τὴν ἀνέμεω. Ἡ γράττα ἐκείνη δὲν θὰ εἶχεν ἴσως πολὺ ἥσυχον τὴν συνείδησιν, διό ἐνύμισσε συνετώτερον ν' ἀποφύγη τὴν παρουσίαν τῶν λίαν περιέργων συμπατριωτῶν της. Ὅπως δὴ ποτε ἡμεῖς ἐπληροφόρηθημεν ὅτι κατὰ τὴν νύκτα πρὸ πάντων ὠφείλαμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τοὺς φωλεοὺς ἐκείνους τῆς κλοπῆς καὶ τῆς πενίας, ἀπαρἀλλάκτως ὡς πορεύεται τις εἰς μουσικήν τινα συμφωνίαν ἢ εἰς θεατρικὴν τινα παράστασιν. Ἀπεφασίσαμεν λοιπὸν πάραυτα μίαν μεγάλην διὰ τὴν ἐπομένην ἐσπέραν ἐκδρομὴν.

Ἡ Οὐάιτ Σάπελ ἦν τὸ περιεργότερον καὶ γραφικώτερον ἄμα σημείον πρὸς ἀνίχνευσιν, εἰ καὶ τὸ Σέβερ Δάιλες, τὸ Σαίρ Γάιλες, ὅπου σήπονται πλείονες τῶν πεντήκοντα χιλιάδων Ἰρλανδῶν, καὶ τὸ Μπέθναλ Γρήν, ἡ συνοικία αὕτη τῶν ὠγκυτουργῶν, δὲν ἦσαν πάντως περιφρονητέαι. Ἀπεφασίσαμεν λοιπὸν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν Οὐάιτ Σάπελ καὶ τὰ περίξ, καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐπορεύθημεν εἰς τὸν ἀστυνομικὸν σταθμὸν τῆς συνοικίας ἐκείνης, νὰ ζητήσωμεν παρὰ τοῦ διευθυντοῦ κ. Πρίς τὴν ἄδειαν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰ περίεργα τοῦ ὑπ' αὐτὸν διαμερίσματος. Ὁ κ. ἀστυνόμος, ἀκριβὲς ὡς ἄγγλος, ἐζήτησε πρῶτον τὰ ὀνόματα, τὰ ἐπώνυμα καὶ τὰ ἐπαγγέλματα ἡμῶν, εἰτα μαθὼν τὸν σκοπὸν τῆς ἐκδρομῆς μας.

«Ἐλθετε, εἶπεν ἡμῖν μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης, ἔλθετε μετὰ τῶν φίλων σας νὰ μὲ εὐρήτε αὐριοῖν εἰς τὰς δέκα ὥρας τῆς ἐσπέρας» ἐγὼ θὰ σὰς δεῖξω τὰ πάντα, καὶ τὰ πάντα θὰ σὰς κάμω νὰ ἰδῇτε.

Δὲν ἠδύνασθε νὰ κάμναιτε καλλιτέραν συνάντησιν, διότι εὐρίσκεσθε ἀκριβὲς παρὰ τῷ ἐπιθεωρητῇ τῆς ἀστυνομίας καὶ τῶν καταγωγίων.»

Ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς ἠρωτώμεν αὐτὸν μήπως ἦτο ἀνάγκη ἄλλης ἐνδυμασίας,

«Μὴ φοβησθε, ἀπήντησε, ἐνδύθητε κατὰ τὸ σύννηδες· λάβετε τὰ ὠρολόγιά σας καὶ τὰς χρηματοθήκας σας. Κανεὶς δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ σὰς πειράξῃ ὅταν ἴδῃ ὅτι σὰς συνοδεύω ἐγὼ καὶ οἱ ἄνθρωποι μου, καὶ τίποτε δὲν θὰ σὰς λείψῃ» καὶ εἰς αὐτὰ δὲ τὰ μέρη ὅπου ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ ἠδύναντο νὰ σὰς γυμνώσωσι, κανεὶς δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ ἐγγίσῃ μίαν τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς σας. Ἐλθετε καὶ ὅς σὰς δεῖξω λεπτομερῶς τὰ κατὰ γῶγια τῶν κλεπτῶν, τὰ καπηλειά των, τὰ θεατρά των, τοὺς τόπους τῶν διασκεδάσεων των, τὰς φυλακὰς ὅπου στοιβάζομεν τὰ κατὰ τὴν νύκτα συλλεγόμενα ἐλεεινὰ ὄντα ἐν ταῖς ἀγυαῖς, τὰ μέρη ὅπου οἰκοῦσι συνήθως φύρδην μίγδην ναῦται, ἐργάται, λεμβοῦχοι καὶ λωποδύται· τέλος τοὺς ἐγκαταλειμμένους οἰκίσκους ὅπου οἱ πλάνητες, οἱ ῥιγῶντες καὶ βουλιμιῶντες ἐπαῖται εὐρίσκουσιν ἄνεσιν ὠρῶν τινῶν, καὶ ἔστιν ὅτε, τὸ τελευταῖον τῶν καταφύγιον.»

Ἡ εἰκὼν αὕτη, ὡς παρουσίαν αὐτὴν ὁ διευθυντὴς Πρίς, προσμήνυν ἐκδρομὴν λίαν περιε-

γόν, ἡμεῖς δ' ὑπεσχέθημεν νὰ μείνωμεν πιστοὶ εἰς τὸν λόγον μας. Ἐν τῇ Οὐάιτ Σάπελ, ὅπου εὐρισκόμεθα τότε, διετρεζάμεν ἱκανὸν διάστημα, εἶτα, κεντούμενοι ὑπὸ περιεργίας, δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἐπανεέλθωμεν οἱκοὶ πρὶν ἢ παρατηρήσωμεν ὀλίγον τὰ ἥκιστα τερπνὰ κἀνίστρα τῆς ὁδοῦ τῶν κρεωπωλῶν καὶ τὴν ἐμποροπανήγυριν τῶν παλαιῶν φορεμάτων, ἥτις τελεῖται ἐν τῷ Χάουιντς δίτς.

Οἱ κάτοικοι τῶν ὠραίων τούτων συνοικιῶν, καὶ τοὶ ἐλάχιστον τοῦ γραφικοῦ ἐρασταί, ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ὑπερηφανεύωνται ἐπὶ ταῖς δύο ταύταις ἐκθέσεσι. Τὰ ἐκτιθέμενα ἀντικείμενα μετεῖχον ἱκανῆς πρωτοτυπίας. Ἀλλως τε, κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἡμεῖς ἠδυνήθημεν μεγάλως ὑπὸ τῆς τύχης, διότι ἠδυνήθημεν νὰ ἴδωμεν ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, καὶ ὑπὸ ἀπάσας αὐτοῦ τὰς ὀψεις, ὅ,τι εἰς ὀλίγιστους περιηγητὰς ἐδόθη νὰ ἴδωσι, τουτέστι τὸν παράδοξον πληθυσμὸν τῶν συνοικιῶν τούτων. Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐγίνετο ἡ ἐκφορὰ δυστήνου τινὸς νεάνιδος, ἣν εἶχε φονεύσει δι' ἑπτὰ πληγῶν μαχαίρας ναύτης τις, ὅστις εἶχε μετὰ τὸ ἐγκλημά του αὐτοκτονήσει. Ἡ ἐκφορὰ αὕτη εἶχε συγκινήσει ἅψαν τὴν συνοικίαν, καὶ οἱ ὁδοὶ τῆς Οὐάιτ Σάπελ, τῆς Λέμαν, καὶ πᾶσαι αἰεὶς αὐτὰς ἀπολήγουσαι ἐβρίθον λαοῦ. Ἀδύνατον εἶναι ν' ἀπαριθμήσῃ τις τοὺς συμπερισμένους μαύρους πῖλους, οὓς εἶδαμεν ἐν παρατάξει, τὰ ῥύπων μεστὰ ἐνδύματα, τὰ διεσπαρῆκα καὶ παραμεμορφωμένα ὑποδήματα. Ἀπειροὶ γυναικες, νέαι καὶ γράται, ἠκολούθουν τὴν ἐκφορὰν, φέρουσαι πῖλους ὠχρίασμένους, ἐνδύματα πλήρη ὀπῶν καὶ κηλίδων, ἅπειρα δὲ παιδιὰ ἐνδεδυσμένα ἀπεχωρηματισμένα ῥάκη! Οὐδαμοῦ δ' ἐβλεπέ τις περικνημιδὰς ἢ χιτῶνας, ἀλλὰ κόμας, τὰς τρίχας τῶν ὀπίων οὐδέποτε τὸ κτένιον διήρесе, γενειάδας, ἐφ' ὧν ἡ κόνις ἀπεθηκένετο ἐν ἀνέσει, ὁ δὲ βάμβαξ εἶχε κατατεθῇ ἐν ἀφρονίᾳ. Παρ' ἅπας δὲ τούτοις αἱ σάρκες ἐφαίνοντο διὰ τῶν σχισμῶν τῶν ἐνδυμάτων, σάρκες ὑπομέλαιναι, χρώδεις καὶ ἔχουσιν τοὺς πόρους κεκλεισμένους. Ἐχει καὶ ἡ ῥυπαρότης τὴν ἀξίαν της· ἡ ἀδιαπέραστος αὕτη ἐπιδερμὶς, κωλύουσα τὴν ἀναπνοὴν, καθιστᾷ ἥττον τὴν ἀπώλειαν καὶ σχεδὸν μηδαμινὴν τοιοιτοτρόπως οἰκονομεῖται μέγα μέρος ἐπιουσίῳ ἄρτου, ὅστις ἐνταῦθα δὲν εἶναι καὶ πάντοτε πρόχειρος. Οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ πᾶν ὅ,τι παρατηρήσαμεν κατ' ἐκείνην τὴν ἀξιωματικὴν ἡμέραν, τὴν ἀποτελέσασαν ἐποχὴν διὰ τὴν Οὐάιτ Σάπελ, κατὰ τὴν παρέλασιν ἐκείνην τῆς ἐνδείας καὶ καταπτώσεως· οὐδεὶς δύναται νὰ διηγήσῃ ὅ,τι εἶδαμεν εἰς τὸ πολυποίκιλον ἐκεῖνο πλῆθος, οὐδεὶς δύναται νὰ διαγράψῃ τὰς ἰσχνὰς, ὠχρὰς, τραχεῖας καὶ θηριώδεις ἐκείνας ὀψεις! Οὐδέποτε ἡ γραφὶς τοῦ Καλλὼ ἔγραψε τόσῳ ἀληθεῖς ἐπαίτας, καὶ τόσῳ γυμνῶς ὡς τοὺς ἡμετέρους.

Τῇ ἐπαύριον, ἀφίχθημεν κατὰ τὴν ὠρισμένην ὥραν εἰς τὸν ἀστυνομικὸν σταθμὸν τῆς ὁδοῦ Λέμαν, ὅπου ὁ ἀστυνόμος μᾶς περιέμενε. Εἶχε μεθ' ἐαυτοῦ δύο κλητῆρας φέροντας ἐνδυμα πολιτικὸν, καὶ τρίτον τινὰ φέροντα τὴν ἐπίσημον στολὴν, ἥτις συνίστατο εἰς πῖλον στερεὸν ἐκ κηρωτοῦ ὑφάσματος, μέλαν ἐνδυμα μετὰ κομβίων ἀργυρῶν, περισκελίδᾳ μέλαιναν, καὶ ὑπὸ τὴν μάλιν, τὴν καθιερωμένην ῥάβδον, τὸ λεγόμενον στᾶφ, ὅπερ χαρακτηρίζει τὸν ἀστυνομικὸν κλητῆρα. Ἐκαστος τῶν κυρίων ἐκείνων ἦτο πρὸς τοῦτοις ἐφωδιασμένος καὶ μὲ ἕνα κρυπτόν φανόν, ὃν φέρουσιν οὗτοι ὑπὸ τὰ ἐνδύματά των· ἡ συσκευή αὕτη εἶναι πολύτιμος, οὐδεὶς δὲ τῶν κλητῆρων ἐξέρχεται ποτὲ τὴν νύκτα ἄνευ αὐτῆς.

Ἐπειδὴ εἶχε παρὰκολουθήσει ἡμᾶς καὶ ἑτερός τις φίλος, ἡμεῖς οἱ πάντες ὁκτῶ ἄτομα, λογιζομένων τοῦ τε κ. Πρίς καὶ τῶν τριῶν τοῦ κλητῆρων. Ὑπῆρχον ἄρα δύο ὀφθαλμοὶ ἀγρυπνοῦντες ἐπὶ ἐνὸς ἐκάστου ἐξ ἡμῶν, ὅθεν ἠδυνάμεθα νὰ βαδίζωμεν ἀμέριμνοι. Διήλθομεν τότε ἀνὰ δύο τὸ μήκος τοῦ πεζοδρομίου, ἐν σιωπῇ. Μετ' οὐ πολὺ δὲ, καταλιπόντες τὴν ὁδὸν Λέμαν, ἥτις εἶναι εὐρεία καὶ ἱκανῶς εὐθεῖα, (καὶ σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι εἰς τὰς πενιχοτέρας τοῦ Λονδίνου συνοικίας εὐρίσκονται ἐνίοτε μεγάλαί τινες ἀρτηρίαι οὐδόλως ὑπάρχουσιν εἰς ἥττον πενιχράς), εἰσεδύσαμεν ἐντὸς λαβυρίνθου στενῶν καὶ σκολιῶν ἀτραπῶν, αἵτινες, ἔρημοι οὖσαι τὴν ἡμέραν, κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἦσαν λίαν θορυβώδεις.

Ἀπαντα τὰ καταστήματα ὑπῆρχον φωτισμένα· τὰ οἶνοπωλεῖα μεστὰ μέχρι τῶν θυρῶν, ὅπου πολλοὶ μάλιστα οἶνοπόται περιέμενον νὰ εὐρωσιν ἐλευθέραν τὴν δίοδον. Εἰς ἕκαστον ἡμῶν βῆμα σχεδὸν ὑπαντῶμεν οὐκ ὀλίγους ἐργατῶν, καὶ ναύτας ἄδοντας ἢ φιλονεικούντας, ἅπαντας ἡμιμεθυμένους.

Ὁ κ. Πρίς, θελήσας νὰ διασκεδάσῃ τὴν ἀνυπομονησίαν μας, μᾶς ὠδήγησεν εἰς κατὰστημά τι εὐρύτατον, φέρον τὸ ὄνομα Πρίγκιψ τῆς Δαριμαρκίας, καὶ τὸ ὁποῖον εἶχε διασκευασθῇ εἰς θέατρον. Εἰσῆλθομεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐντὸς αὐτοῦ ἄνευ εἰσιτηρίων, χάρις εἰς τὴν συνοδεύουσαν ἡμᾶς ἀστυνομίαν. Ὁ Πρίγκιψ τῆς Δαριμαρκίας εἶναι ὠδιδὸν καὶ ὀρχηστικὸν καφενεῖον, ὅπου συρρέει πλῆθος κόσμου· ἐκεῖ παροπιάζονται ἐπὶ τῆς σκηνῆς πολυμυθεῖς κύνες καὶ πίθηκοι, παντοδαποὶ δὲ γόητες ἐκτελοῦσιν ἔκτακτα σωματικὰ γυμνάσια ἐπὶ τραπέζων εἰς ἐπὶ τεταμένον σχοινίου. Ἀπαντα ταῦτα ἑτερψαν καὶ ἡμᾶς ἐπὶ τινὰ στιγμὴν, ἀλλὰ τὸ κοινὸν τῆς συνοικίας ἐδείκνυε μέγιστον διαφέρον εἰς τὴν παράστασιν· μεθ' ὅλα ταῦτα οὐδὲν ἔκτακτον παρατηρήσαμεν οὔτε εἰς τὰς ἐνδυμασίας οὔτε εἰς τὰ πρόσωπα τῶν θεατῶν. Βεβαίως ὅμως ὁ κ. Πρίς ἤθελε νὰ ἐργασθῇ

βαθμιαίως. Τῷ ὄντι δὲ δὲν ἐβραδύναμεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς διάφορα ὠδιδὰ καφενεῖα, ἐνθα ξένοι ναῦται, μεμιγμένοι μετὰ αἰσχροβίων γυναικῶν, ἀπετέλουν τὸ κοινὸν τῶν τε δραματουργῶν καὶ τῶν θεωμένων. Ἐντὸς ἐνὸς τῶν καφενείων ἐκείνων, εἰς τῶν εὐστροφωτέρων ὀρχηστῶν ἠθέλησε νὰ δώσῃ ἡμῖν δειγμα τῆς βρετανικῆς ὀρχήσεως· ἀληθῶς δὲ ἦτο ἄξιον θαυμασμοῦ νὰ βλέπῃ τις αὐτὸν πτερυγίζοντα ἀπνευστὶ ἐπὶ τοῦ στανιδώματος. Περί αὐτὸν εἶχε σχηματισθῇ ὄμιλος ἀνθρώπων· ὑπεκρέθημεν νὰ παραμείνωμεν μέχρι τέλους, καὶ τότε ἤλθεν ἡ σειρὰ τῶν ἐπειρημένων καὶ τῶν συγχαρητηρίων· εἶτα προσέφερον ἡμῖν ζῦθον καὶ πόντες, ταῦτα δὲ μετὰ τοσάυτης φιλόφρονος χάριτος, ὥστε ἠναγκάσθημεν νὰ δεχθῶμεν.

«Εὐρισκόμενός τις ἐν μέσῳ λύκων, εἶπεν εἰς ἐξ ἡμῶν, δέον νὰ ὠρύεται.» Συνεπίομεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἐπληρώσαμεν μάλιστα ἀποσυρόμενοι τὰ προσφερθέντα ἡμῖν ποτά, ἐνεκα τοῦ ὁποῖου ἐλάβομεν παρὰ τῶν νέων μας γνωρίμων τὴν τιμὴν νὰ συνοδευθῶμεν μέχρι τῆς ὁδοῦ καὶ νὰ ἀποκαλεσθῶμεν πολλάκις τζέντλεμαν. Μεθ' ὅλα ταῦτα ἥκιστα ἐκολλήθημεν ἐν τῶν δειγμάτων τοιοῦτου σεβασμοῦ, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ πρόσωπα ὑφ' ὧν προσεφέροντο ἡμῖν· ἔδει ὅμως νὰ εὐχαριστηθῶμεν καὶ εἰς τοῦτο, ὁ δὲ κ. Πρίς εἶχεν ἰδῇ ἄλλα πολὺ χειρότερα τούτων· ἄλλως τε ἤθελε νὰ μὴ ἀποκρύψῃ τίποτε, διό καὶ ἔφερεν ἡμᾶς νὰ ἰδῶμεν τὰς ῥυπαρώτερας οἰκίας τῶν ἀκαθάρτων τούτων συνοικιῶν, ἐξεπλήχθημεν δὲ λίαν παρατηρήσαντες ἐν αὐταῖς ἄκραν γαλήνην καὶ καθαριότητα, πράγματα σπανίως ἀπαντῶμενα εἰς τοὺς ἐλεεινοὺς ἐκείνους τόπους. Εἶδαμεν μάλιστα ὅτι τὰ θύλια πλάσματα τὰ κατοικοῦντα τὰ ἐλεεινὰ ἐκεῖνα καταγῶγια ἠσχύοντο διὰ τὴν κατάστασιν εἰς ἣν διετέλουν, διότι ἐνώπιόν μας ἤρουθιων, ἐκυπτον τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τὰς ἐρωτήσεις μας ἀπήντων ὑποτραυλίζοντα.

Ἡ πατριῶς καὶ ἀενάως ἀγρυπνοῦσα εἰς ἡμᾶς ἀστυνομία μᾶς ὠδήγησε μετὰ ταῦτα εἰς τὰ ξενοδοχεῖα τῆς συνοικίας. Καὶ πρῶτον ἐπεσκέφθημεν, ἐν τῇ πλατείᾳ Βαλ κλόζ, ἐν μετὰ ἐπιπλῶν ξενοδοχείον διὰ ναύτας. Δέν νομίζω ἀναγκασίον νὰ σὰς προσθέσω ὅτι οἱ ξένοι ἔλειπον κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὅπως ἐορτάζουσι τὸν Διόνυσον· εἰ καὶ ἡ ὥρα ἦτο ἀργά, ὁ διευθυντὴς τοῦ ξενοδοχείου, Ἰωάννης Σσύμωρ, ἀνέλαβε νὰ δεῖξῃ ἡμῖν τὰ δωμάτια τοῦ ὡς δεδοκιμασμένος ὁδηγός. «Ἰδέτε, ἔλεγεν ἡμῖν, πόσον εἶναι τὰ πάντα καλῶς διατεθειμένα, καὶ πόσον ἐνόησα νὰ ὠφεληθῶ ἐκ τοῦ τόπου· οἱ ξένοι μου, εὐρισκόμενοι ἐν τῇ ὁχλάσει κατακλίνονται ἐπὶ αἰώρων, ἐδῶ ὅμως εὐρίσκουσιν ἀληθεῖς κοιτῶνας.» Καὶ λέγων ταῦτα ἐδείκνυν ἡμῖν συγχρόνως εἰδός τι ἐρμαρίων, τὰ ὁποῖα ἦσαν αἱ κλῖναι τῶν

ναυτῶν. «Ἰδέτε, ιδέτε, ἐξηκολούθησεν ἀνοίγων τινὰ ἐξ αὐτῶν ὅπως δείξῃ τὴν ἀξίαν τοῦ ἐμπορεύματός του, ἕκαστος ἔχει τὸ στρώμα του, τὰς σινδόνας του καὶ τὴν σισύραν του. Τοῦτο στοιχίζει τρεῖς πέννας κατὰ νύκτα, ἕκαστος δὲ ἐνοικιαστὴς ἔχει ἕνα ἀριθμόν.» Τῷ ὄντι, ὁ κύρ Γιάννης εἶχε δικαίον· ἀναλόγως τῆς πληρωμῆς ἡ οἰκία του ἐτηρεῖτο ἄριστα.¹

Πρὸς πλήρη ἀκρίβειαν τῶν ἐρευνῶν μας, ὁ κ. Πρίς ὠδήγησεν ἡμᾶς εἰς τὸ *Ἰστορ. Λονδίνου Σέμπερς* (δωμάτια τοῦ ἀνατολικοῦ Λονδίνου). Τὸ εὐρὺ τοῦτο κατάστημα, τὸ ὁποῖον περιέχει δωμάτια ἐργατῶν μόνον, συνίσταται ἐκ πέντε οἰκίων τῆς ὁδοῦ *Οὐέιττουορθ*. Ἡ διάθεσις τοῦ οἴ-

1. Ἐπεκράτει ἀλλοῦς μεγάλη τάξις ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ἡ διακυτέρευσις δὲν ἦτο τόσο ἐυθνή, ὅσον εἰς τὴν ἐν Πεκίνῳ. Οἱ κίβαν τῶν πτερῶν τῶν ὀρνίθων, περὶ τῆς ποιότητος λόγον ὁ Π. Χούκ ἐν τῇ περὶ Σινικῆς Ἀὐτοκρατορίας συγγράμματί του. Ἐν ἐκείνῃ, ὡς ἀναφέρει ὁ περιώ- νυμος καὶ εὐφύστατος ἱεραπόστολος, οἱ πτωχοὶ πληρώνου- σιν ἡμισυ λειπτόν κατὰ πᾶσαν νύκτα, καὶ κατακλίνον- ται εἰς θερμὰ στρώματα πτίνων. «Ἀπαντα ἡ ἔκτασις μιᾶς εὐρυτάτης αἰθούσης εἶναι καλυμμένη ὑπὸ παχέος στρώμα- τος πτερῶν ὀρνίθων. Οἱ ἄστεγοι ἐπαῖται καὶ ἀλλοὶ διανο- κτερεύουσιν ἐν τῇ ἀπείρῳ ἐκείνῳ κοιτῶνι. Εἰς δὲ ἐν αὐτῷ δεκτοὶ πάντες ἀνεξαρτέτως, ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδια, νέοι καὶ γέροντες. Εἶναι κοινωνισμὸς καθ' ὅλην τὴν σημα- σίαν τῆς λέξεως. Ἐκαστος κατασκευάζει τὴν φωλιάν του, τοποθετεῖται ὡς εἴθευσε ἐν τῇ ὁικίᾳ ἐκείνῃ τῶν πε- ρῶν καὶ κοιμάται ὡς δύναται. Ὅταν δὲ ἀνταίχῃ ἡ ἡμέρα πάντες εἰσὶν ὑποχρεωμένοι ν' ἀναχωρήσωσιν, ὑπάλληλος δέ τις τῆς ἐταιρίας λαμβάνει ἐκ τῶν ἐξερχομένων τὸ ὠριμέ- νον τιμήμα. Ὅπως δὲ ἡ ἰσότης ἢ ἐντελεστερά τὰ παῖδια δὲν χαιροῦσι τὸ ἀλλὰχοῦ καθιερωμένον δικαίωμα τῆς ἀπο- τίσεως τοῦ ἡμίσεος τιμήματος, ἀλλὰ πληρώνουσιν ὅσον καὶ οἱ μεγάλοι.

Ἐν ἀρχῇ τῆς ἰδρύσεως τοῦ φιλανθρωποτάτου καὶ ἡθι- κωτάτου τούτου καταστήματος, ἡ διεύθυνσις ἐχορήγει εἰς ἕκαστον τῶν κοιμωμένων καὶ μικρὸν τι σκέπασμα· ἀλλὰ τὰ- ρίστα ἐσπευσαν νὰ τροποποιήσωσι τὴν τοιαύτην διάταξιν τοῦ κληνισμοῦ, διότι οἱ κοινωνισταὶ τοῦ καταστήματος εἶχον τὴν συνήθειαν νὰ παραλαμβάνωσι μετ' ἑαυτῶν τὰ σε- πτήματα, ὅπως τὰ πωλοῦσιν ἢ συμπληρώσιν δι' αὐτῶν τὴν ἐνδομυκίαν των κατὰ τὰ δομύματα φύγῃ τοῦ χειμῶνος, οἱ δὲ μέτοχοι παρετήρησαν ὅτι πλήρης καὶ ἀναπόδραστος ἐπέ- κειτο ἐκ τούτου καταστροφὴ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ παντελής κα- τάργησις τῶν σκεπασμάτων ἦτο σκληροτάτη καὶ λίαν ἀπρε- πής, ἐπειρήσαν μέσον ἑσπερον συμβιβάζον τὰ συμφέροντα τοῦ καταστήματος καὶ μὴ παραδίδαν τὴν εὐπρέπειαν τῶν κοιμωμένων. Τὸ δὲ μέσον τοῦτο, δι' οὗ ἐπέτυχον τὴν λύσιν τοῦ τοιοῦτου κοινωνικοῦ προβλήματος, ἦν τὸ ἐξῆς. Κατεσκευάσαν ἀπείρῳτων μάλλινον σκέπασμα, τοσοῦτον τε- ρατῶν διαστάσεων, ὥστε ἡδύνατο νὰ καλύπτῃ ὅλον κλη- ρον τὸν εὐρύτατον ἐκείνον κοιτῶνα. Καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἀ- νηρτᾶτο ἐκ τῆς ὀροφῆς, ὡς γιγαντιαία σκία, ὅταν δ' ἤρχετο ὁ κύσμος καὶ ἐτακτοποιεῖτο, κατεβίβαζον αὐτὸ διὰ πολλῶν τροχαλίων. Σημειωτέον δὲ, ὅτι εἶχον φροντίσει, νὰ κάμω- σιν ἀνταρμιμήτους ὅπια, δι' ὧν οἱ κοιμώμενοι ἡδύνατο νὰ προσεβῶλλωσι τὴν κεφαλὴν, ὅπως μὴ πάθωσιν ἀσφυξίαν. Μό- λης δ' ὑπέρβατο ἡ ἡμέρα καὶ τὸ τεραντῶδες σκέπασμα ἀνυ- φάντο, ἀπ' οὗ ὅμοις προηγουμένως ἐλάμβανον τὴν πρόνοιαν διὰ κρότων πολλῶν νὰ ἐξυπνώσιν τοὺς βαρύτερον κοιμωμέ- νους καὶ νὰ προσκαλῶσι πάντας νὰ κρύψωσι τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ πείλα, ἵνα μὴ τύχῃ νὰ κρεμασθῇ εἰς τὸν ἀέρα μετὰ τοῦ σκεπασματος. Τότε δὲ βλέπει τις τὴν μυρμηκίαν ἐκείνην τῶν ἐκαιτῶν βομβόσαν καὶ κυλιόμενην ἐν τοῖς κύμασι τοῦ ἀκα- θάρτου ἐκείνου πτελομένου, περιβάλλομένην ἐν σποδῇ τῇ ῥάκῃ αὐτῆς καὶ ἀκολούθως διασπειρομένην κατὰ πολυπη- θεῖς συμμορίας εἰς τὰς συνοικίας τῆς πόλεως, ὅπως διὰ θε- μετῶν ἢ ἀλερίτων μέσων εὐρωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν.»

Ὅμοιαι περὶ τούτου διηγείται καὶ ἡ Κ. Βουρβουλόων ἐν τῇ Περιηγητικῇ αὐτῆς εἰς Σινικὴν, τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῇ *Tour du Monde* τοῦ 1865.

κήματος εἶναι ἀλλοῦς ἀξιοσημειώτος. Ἐν τοῖς ἐστιατορίοις ὑπάρχουσι μικρὰ χωρίσματα, ὅπου δύναται τις νὰ γευματίσῃ χωρὶς νὰ φαίνεται. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι οἱ ἄγγλοι ἀρέσκονται νὰ ἐγκλείωνται ἰδίᾳ εἰς τινὰ δημόσια μέρη ὡς ἵπ- ποι ἐντὸς σταύλου τινός. Ὁ ἀγγλοσάξων εὐχα- ρίστως ὑποβάλλεται εἰς τὴν ἀπομόνωσιν· πρὸ πάντων ἀγαπᾷ τὸ ἐγῶ.

Σειραὶ ἡριθμημένων κλινῶν ἐρείδονται εἰς τοὺς τοίχους, εἰς ἕκαστον δὲ ὄροφον ὑπάρχει ἐν δω- μάτιον στολισμοῦ. Εἰς τὸ ἰσόγειον ὑπάρχει μα- γειρεῖον διὰ τοὺς θέλοντας νὰ παρασκευάσωσιν οἱ ἴδιοι τὰ φαγητά των, ἐν δὲ τῇ κοινῇ αἰθούσῃ ὑπάρχει μεγάλη ἐστία καιομένη ἀενάως. Τῇδε καθεῖσε ἀναρτῶνται ἀπὸ τῶν τοίχων ἐπιγραφαὶ συνιστάσαι τὴν εὐπρέπειαν εἰς τὰς πράξεις καὶ τοὺς λόγους, καὶ ἐπιβάλλουσαι εἰς τοὺς πυγμομάχους τὴν εἰς μακροσυσμένον τινὰ τόπον ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός των. Ὁ κ. Γου- λιέλμος Πούλ, ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ καταστήματος τούτου, μᾶς ἐδείκνυε τὸν τόπον τοῦτον μετὰ τινας ὑπερηφανείας.

Τὸ μεσονύκτιον εἶχεν ἤδη σημάνει, τὰ δὲ κα- πηλεῖα καὶ αἱ ὁδοὶ ἐπληροῦντο βαθυμυκτῶν ὑπὸ ἀνθρώπων ὑπόπτων. Ἀθλοῖοι τινες διαβαίνοντες ἐσπρωχόν ἡμᾶς, ἡρσύνον ἡμᾶς ψυχρῶς διὰ τῆς ἄκρας τοῦ ὀφθαλμοῦ ὥσει ἐκτιμῶντες τὸ κέρδος τὸ ὁποῖον ἡδύνατο νὰ ἐξαγάγωσιν ἀπ' ἡμῶν, πᾶρυτα ὅμως, κατανοοῦντες τὴν ἀστυνομίαν, ἐλάμβανον συμπεριφορὰν μᾶλλον ἀφιλοκερδῆ· τι- νὲς μάλιστα εἶχον τὸ θάρρος νὰ χαιρετῶσιν εὐ- γενῶς τὸν κ. Πρίς, καλοῦντες αὐτὸν διὰ τοῦ ὀ- νόματός του. Ἐντὸς τινοὺς καπηλείου ὅπου εἰ- σήλθομεν, καπηλείου μεστοῦ κλεπτῶν, ὁ κ. Πρίς ἀνεγνωρίσθη καὶ πάλιν καὶ ἐχαιρετῆθη ζωηρῶς. Εἰς κλέπτῃς ἐπλησίασεν αὐτὸν, μοι φαίνεται δὲ ὅτι τὸν βλέπω ἐμπρός μου· ἦτο μικρόσωμος τις ἀνὴρ, ἰσχνός, ῥυπαρὸς, ἔχων τὴν κόμην ἄτα- κτον καὶ ἡμελημένον τὸν πώγωνα, τοὺς ὀφθαλ- μούς δὲ ἄνευ ὀφρῶν καὶ ἐρυθρούς· εἶχε πρόσω- πον διηυλακωμένον ὑπὸ ῥυτίδων, τὴν ῥίνα ἐσχι- σμένην, καὶ ἀναμφιβόλως διατετριμμένην ὡς ἐκεί- νην τοῦ Μιχαήλαγγέλου, ἐκ τῆς πληγῆς πυγμο- μάχου τινός, τὸ δὲ δέσμα του εἶχε τὸ χρῶμα κηλιδωμένης περγαμνῆς.

«Ἄ! φίλτατέ μοι κύριε Πρίς, σᾶς ἔχομεν ἐδῶ λοιπόν, εἶπεν οὗτος πρὸς τὸν ἀστυνόμον· τί κά- μνετε!» Σφίγγων δὲ τὴν χεῖρα διὰ τῶν δύο ἰδι- κῶν του κατησπάζετο αὐτόν.

«Ὁ καλὸς οὗτος κύριος Πρίς, ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀστυνόμος!» ἐφώναζε δεικνύων αὐτὸν πρὸς τοὺς συντρόφους του, ἕτοιμος σχεδὸν νὰ τὸν ἀποκαλέσῃ πατέρα τῶν κλεπτῶν, καὶ πρόνοιαν τῶν λωποδυτῶν (pick-pockets).

Ὁ κ. Πρίς ἔμενεν ἡσυχάζων, ἀείποτε δὲ ἀξιο- πρεπῆς ὡς ἀρμόζει εἰς ἄγγλον, καὶ προπάντων εἰς ἕνα ἀστυνόμον· ἐφαίνετο ὅμως ὡς εἰ ἔλεγε

καθ' ἑαυτὸν, «Κάμς μίαν νέαν ἀστείότητα, παλ- ληκάρι μου, καὶ λογαριαζόμεθα. Ἄς σοῦ πιά- σω τὸ χέρι εἰς τὸ θυλάκιον τοῦ ἄλλου, καὶ τότε μανθάνεις ἐὰν ἡ Ἀστυνομία θέλγεται ἀπὸ τὰ ὑποκριτικὰ σου χάδι.»

Οἱ ἄλλοι κλέπται, ἂν καὶ συστελλόμενοι ὀλί- γον, περιστοιχίζον ἐπίσης τὸν κ. Πρίς· ἐφαί- νοντο ὡς εἰ εἶχον πρὸς αὐτὸν εἰδὸς τι υἱικοῦ σε- βασμοῦ· τινὲς μάλιστα, τεταραγμένοι ἐκ τοῦ πότου, προσεκάλουν αὐτὸν νὰ τὸν κεράσωσι. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα δὲν ὑπῆρχεν ἴσως εἰς ἐκ τῶν ἀν- θρώπων ἐκείνων μετὰ τοῦ ὁποῖου ὁ κ. Πρίς ἢ οἱ κλητῆρές του νὰ μὴ ἤλθον ἄλλοτε εἰς σύγ- κρουσιν. Ἀπαντες οὗτοι ἦσαν γνωστοὶ ὡς ἐπι- τῆδαιοι κλέπται, ἔπρεπεν ὅμως νὰ τοὺς συλλάβῃ ἐκ νέου ἐπ' αὐτοφῶρῳ, μέχρι τούτου δὲ ἄφινεν αὐτοὺς νὰ πίνωσι καὶ νὰ ἐξασκῶσι τὸ ἐπάγγελμα- των, ἐπιφυλασσόμενος νὰ φυλακίσῃ αὐτοὺς ἐν πρώτῃ εὐκαιρίᾳ.

L. SIMONIN.

*Ἐπεται τὸ τέλος.

ΠΕΡΙ ΚΑΚΑΟ ΚΑΙ ΣΟΚΟΛΑΤΑΣ

Ἐπὶ τῶν χωρῶν τῆς Ἀμερικῆς τῶν κειμένων μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἀπὸ τοῦ Μεξικοῦ μέχρι τῆς Γουϊάνας, καὶ ἐπὶ τῶν Ἀντιλλῶν νήσων φύε- ται ὑψηλὸν, μέχρις 20-40 ποδῶν, δένδρον, οὗ τι- νος ὁ καρπὸς παρέχει τὴν γνωστὴν οὐσίαν τοῦ κακάο, ἐξ ἧς κατασκευάζεται τὸ εὐγευστον καὶ ἡδὺ ποτὸν τῆς σοκολάτας. Ὁ Διωνάτος θαυμά- σας τὴν γεῦσιν τοῦ καρποῦ καὶ ποτοῦ καὶ εὐ- χαριστηθεὶς ἐκάλεσε τὸ δένδρον *Βρώμα τῶν Θεῶν* ἢ *Θεόβρωμα Κακάο*.

Ὁ καρπὸς τοῦ δένδρου τούτου εἶναι ἐλλειψοει- δής, 6-8 δακτύλους μακρὸς, φέρει ἑξῶθεν 10 αὐλάκας καὶ πλῆθος φυμάτων, ἔχει χροῖμα ξαν- θέρυθρον καὶ ὁμοιάζει πρὸς σίκυον (ἀγγούριον) μέσου μεγέθους. Ἐσω τοῦ ὑμενώδους δέσματος τοῦ καρποῦ τούτου ἐγκλείεται λευκὸς καὶ δξύ- γλυκὺς χυμός, περιβάλλων 25-40 ὡσεὶ δὴ σπέρ- ματα, τὰ καλούμενα σπέρματα ἢ κύμους τοῦ κακάο.

Εἰς τὸ ἐμπόριον διακρίνονται διάφορα εἶδη τῶν σπερμάτων τούτων, κατὰ τὰς χώρας, ἐξ ὧν προέρχονται· καλλίτερα εἰσὶ τὰ ἐκ τῆς χώρας Καρακάας φερόμενα, χειρότερα δὲ τὰ ἐκ τῶν δυ- τικῶν Ἰνδιῶν.

Οἱ κύματοι τοῦ κακάο πρόσφατοι ἔχουσι γεῦ- σιν δριμύτην, παρερχομένην ἀπὸ ὑποβληθῶσιν εἰς εἰδὸς τι ζυμώσεως, τιθέμενοι π.χ. ὑπὸ γῆν. Περιέχουσι δὲ 40-56 τοῖς ἑκατὸν ἰδιάζον τι λί- πος καλούμενον βούτυρον τοῦ κακάο, καὶ θεο- βρωμίνη, οὐσίαν ἀζωτοῦχον, ἀσθενῶς πικράν, ἀνάλογον τῇ καφεΐνῃ. Πλὴν τῶν δύο τούτων κυρίων οὐσιῶν περιέχουσι καὶ ἄμυλον, δεψικὸν δξὺ, δεξιτερίνην, φυτοκυτταρίνην, ἄλατὰ τινὰ

τοῦ ἀνθρακός καὶ 10-12 τοῖς ἑκατὸν ὕδωρ.

Ἐν τὰ σπέρματα ταῦτα ἀποφλοιίσωμεν (ξε- φλουδίσωμεν) καὶ φρύξωμεν ἐν φρυγέτρῳ, ὅπως ποιῶμεν καὶ διὰ τὰ σπέρματα τοῦ καφέ, εἴτα δὲ συντρίψωμεν καὶ συνθλάσωμεν ἐν τεθερμα- σμένῳ πρότερον σιδηρῷ ἰγδίῳ, τὸ βούτυρον τῶν σπερμάτων, ἀπορρευστωθὲν διὰ τῆς θερμότητος καὶ μιχθὲν μετὰ τοῦ ἄμυλου καὶ τῶν ἄλλων οὐσιῶν κατὰ τὴν θάλασιν, σχηματίζει πόλτον δυ- νάμενον νὰ χυθῇ εἰς διαφόρους τύπους καὶ μετὰ τὴν ψύξιν νὰ σχηματίσῃ διάφορα σχήματα. Ὁ πόλτος οὗτος εἶναι τὸ καλούμενον κακάο, ὅπερ διαφοροτρόπως παρασκευαζόμενον παράγει τὸ ποτὸν τῆς σοκολάτας. Ἐὰν ἡ φρύξις τῶν σπερ- μάτων παραταθῇ, τὸ λίπος μεταβάλλεται εἰς ἐμπυρευματικὰς οὐσίας, εἰς λιπαρὰ δηλ. δξέα, ἔχοντα ἡδεῖαν ὁσμὴν καὶ γεῦσιν, τὸ ἄμυλον εἰς δεξιτερίνην κ.τ.λ.

Τὰ ἐν τοῖς σακχαροπλαστείοις ὡς σοκολάτα πωλούμενα τετράγωνα πλινθία δὲν συνίστανται καθ' ὅλον κληρίαν ἐκ τοῦ πόλτου τούτου, ἀλλ' εἶναι μίγματα κακάο μετὰ σακχάρου, βανίλλης, κιν- ναμώμου, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄλλων δριμυτέρων ἀ- ρωματικῶν οὐσιῶν, π.χ. ζιγκιθέρεως, καρυσφύλ- λων ἢ καὶ βαλσάμων π.χ. στύρακος. Ἡ σοκο- λάτα, ἡ συνισταμένη ἐξ ἴσων μερῶν κακάο καὶ σακχάρου, οὐδεμίαν δὲ ἄλλην οὐσίαν ἐνέχουσα, καλεῖται τῆς ὕψεως, καὶ εἶναι μᾶλλον ἐν χρήσει ἱατρικῇ, ἢ δὲ περιέχουσα καὶ ἄλλας οὐσίας κα- λεῖται ἀρωματικῇ, καὶ αὕτη εἶναι ἡ συνήθως πωλουμένη.

Τῆς σοκολάτας ἡ χρῆσις εἶναι διάφορος· εἴτε χρησιμεύει ὡς ἄθυρμα αὐτῇ καὶ μόνῃ, εἴτε προσ- τίθεται εἰς τὴν κατασκευὴν ἄλλων ἡδυσμάτων, οἷον πλακούντων, διπύρων, ἄρτου, εἴτε τέλος χρησιμεύει πρὸς κατασκευὴν θερμοῦ ποτοῦ μετ' ὕδατος, γάλακτος ἢ αἵνου. Τὸ διὰ τῆς σοκολά- τας ποτὸν, γνωστὸν εἰς τοὺς Μεξικανούς πρὸ ἀρ- χαιοτάτων χρόνων, ἐγένετο γνωστὸν εἰς τὴν Εὐ- ρώπην διὰ τῶν Ἰσπανῶν κατὰ τὸ ἔτος 1520, κατὰ δὲ τὸ 1606 διὰ τοῦ Φλωρεντίνου Καρλέτ- τη, τοῦ ζήσαντος ἐπὶ πολὺ εἰς τὰς Ἰνδίας, ἐ- γνωσθῇ καὶ ὁ τρόπος τῆς παρασκευῆς αὐτοῦ· ἕκτοτε διεδόθη πρῶτον μὲν καθ' ὅλην τὴν Ἰ- ταλίαν καὶ Ἰσπανίαν, εἴτα δὲ καὶ καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, οὕτως ὥστε σήμερον πολλὰ καὶ ἰ- δρύθησαν ἐργοστάσια κατασκευῆς σοκολάτας. Τοιοῦτον δὲ καὶ ἐν Ἑλλάδι τὸ πρῶτον ἰδρύθη κατὰ τὸ ἔτος 1850 ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Παυλίδου. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ παραγωγὴ τῆς σοκολά- τας ἐκ τοῦ καταστήματος τούτου ἦτο περιορι- σμένη, διὸ καὶ εἰργάζοντο ἐν αὐτῷ ἐπὶ τινὰ ἔτη μόνον διὰ τῶν χειρῶν βραδυτέρων ὅμως, τῆς χρήσεως τῆς σοκολάτας διαδοθείσης, ἐνεκα τοῦ πλῆθους τῶν παραγγελιῶν, προσετέθη καὶ ἀτ- μομηχανὴ κατὰ τὸ 1870.¹

1. Κατὰ φυλλάδιόν τι ἐκδοθὲν κατὰ τὸ ἐνεστώδες ἔτος καὶ

Ἡ ἐνέργεια τῆς σοκολάτας ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ εἶνε ὅλως διάφορος τῆς τοῦ τεύου καὶ τοῦ καφέ, ὅπως εἶδομεν εἰς τὰς περὶ αὐτῶν περιγραφάς. Εἶδομεν ἐκεῖ, ὅτι αἱ δύο αὗται οὐσίαι ἐνεργοῦσι διεγερτικῶς ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος· ἡ σοκολάτα ὅμως ὥς ἐκ τῶν ὀρεπτικῶν οὐσιῶν τὰς ὁποίας ἐνέχει, λευκώματος καὶ λίπους, καὶ τοῦ ὀλίγου ποσοῦ τῶν ἀλάτων καὶ τῶν διεγερτικῶν οὐσιῶν, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ποτὸν πραότατα διεγείρον καὶ ἰσχυρότατα τρέφον· ὡς τοιοῦτον δὲ συνχωρίζεται καὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ γάλακτος. Διότι δὲ ἐν μικρῷ ὄγκῳ περιέχει πολλὰς ὀρεπτικὰς οὐσίας, πρὸς δὲ καὶ διότι εἶνε εὐπεπτος, ἀναψυκτικὴ διὰ νοσοῦντας καὶ ὑγιεῖς καὶ διατηρεῖται καλῶς, εἶνε κατάλληλος εἰς ἐκδρομὰς, ταξείδια κτλ. Εἴπομεν ἐνταῦθα τὴν σοκολάταν εὐπεπτον εἶ καὶ περιέχουσαν μέγα ποσὸν λίπους, τοῦτο δὲ διότι ἡ ἐνέργεια αὕτη τοῦ λίπους ἀντιστοίχεται διὰ τῶν συνεμβυλλομένων ἀρωματικῶν οὐσιῶν, καὶ ἐπομένως δύναται νὰ περθῇ ὑπὸ στομάχων οὐχὶ τόσων εὐαισθητῶν καὶ εὐπαθῶν, ὅπως τὰ λιπαρὰ κρέατα καὶ οἱ λιποθύσεις ζῶμοι μετὰ τὴν προσθήκην τῶν διαφόρων ἀρτυμάτων καὶ καρυκευμάτων. Τὰς τυχόν διεγερτικὰς ιδιότητας τῶν ἐν τῇ σοκολάτῃ ἀρωματικῶν οὐσιῶν ἀποφεύγομεν προσθέτοντες περισσότερον ὕδωρ ἢ γάλα.

Ὅπως δὲ καφεὶς καὶ τὸ τεῖον, οὕτω καὶ ἡ σοκολάτα νοθεύεται συχνότατα ὑπὸ τῶν ἐμπόρων. Ἀμυλον ἐκ φακῆς, πίσων, σάγου, γαιωμῶν, ὄρυζα, ἀραβόσιτος, κόμμι, σάλπι, ταπιόκα, μαρναντάμυλον, μιγνύμενα μετὰ βουτύρου κοινού, λίπους, κρόκκου ὥδων, ἐλαίου ἐλαίων ἢ ἀμυγδαλίων, ἐνίοτε μετὰ κρητίδος ἢ κιμωλίας γῆς καὶ κεχρωματισμένα διὰ λεπτῆς κόνεως κεράμων (κουρασαντιῶν) ὡχρὰς, κινναβάρεως, θεϊκοῦ ὑδραργύρου ἔτι δὲ καὶ ἀμυρίου (ἐρυθροῦ ὀξειδίου τοῦ μολύβδου) ἀποτελοῦσι τὰ κυριώτερα τῆς νόθου σοκολάτας συστατικά, ἐνίοτε δὲ καὶ τὰ μόνα.

Τὰς νοθείας ὅμως καὶ δολιότητας ταύτας ἀναγνωρίζομεν εὐκολώτερον τῶν τοῦ καφέ καὶ τεύου διὰ τῆς ὀψεως, ὀσμῆς, γεύσεως, τοῦ μικροσκοπίου κ.λ.

Ἐὰν τὰ πλινθία τῆς σοκολάτας εἰσὶν ἀμιγῆ τῶν ἄνω οὐσιῶν, ὀραζόμενα δεικνύουσιν ἐπιφάνειαν λεῖαν, χρώματος ὀφροῦ ἢ ξανθοῦ· τὰ νενοθυμένα δὲ ἔχουσιν ἐπιφάνειαν ἀδρανῆ, κοκκώδη, ὑπόχρουν μᾶλλον, ἐὰν δὲ περιέχουσι καὶ ὀρυκτὰς οὐσίας ἢ ἐπιφάνεια φέρει ἐρυθρὰς γραμμὰς ἢ αὐλακὰς. Ἐνίοτε ἡ διάτομος ἐπιφάνεια

ἐπιγραφόμενον «Γλυκυσματοποιεῖον Σ. Παυλίδου καὶ Σα», κατασκευάζονται τὰ ἐξῆς εἶδη σοκολάτας: ἐν τῷ εἰρημένῳ καταστήματι· α' σοκολάτα με βανίλιαν, β' σοκ. τῆς ὑγείας, γ' σοκ. γεμιστὴ με πραλινὲ πραλινῶ, δ' σοκ. με κρέμα, ε' σοκ. με πιστάκι, ς' σοκ. εἰς παστιλλίας (με θανίλλαν), ζ' σοκ. εἰς παστιλλίας (τῆς ὑγείας), η' σοκ. κρυσταλλωμένη. Τέλος πωλεῖται ἐν αὐτῇ καὶ κακὰν καθάρων.

νεῖα τῶν πλινθίων φαίνεται ὑπόλευκος καὶ μαρμαρίζουσα· τὸ τοιοῦτον ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς λίαν θερμῆς εἰς τύπους συμπήξεως αὐτῶν δὲν εἶνε καλὸν σημεῖον. Ἐὰν ἀπὸ τῶν σπερμάτων τοῦ κακάο ἀφῆρθῇ τὸ βούτυρον, ἀντ' αὐτοῦ δὲ εἰσῆχθῇ ἐν τοῖς πλινθίοις λίπος, ἐλαιον, κοινὸν βούτυρον, ἡ σοκολάτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔχει βαρεῖαν, ταγγὴν ὀσμὴν. Ἐὰν τὰ σπέρματα, ἐξ ὧν ἐπῆχθησαν τὰ πλινθία ἦσαν κακῆς ποιότητος, ἀκάθαρτα, ἢ ἐφούχθησαν ὑπὲρ τὸ μέτρον, τότε ἡ ὀσμὴ τῆς σοκολάτας εἶνε ἐμπυρευματικὴ, ἢ γεῦσις βαρεῖα καὶ δριμύεια, τὰ πλινθία δὲ τρίζουσι μετὰ τῶν ὁδόντων.

Οἱ κόκκοι τοῦ ἀμύλου τοῦ κακάο διακρίνονται διὰ τὸ μικρότατον αὐτῶν μέγεθος ἀπὸ τῶν κόκκων τοῦ ἀμύλου, τῶν γαιωμῶν καὶ ἄλλων. Τὴν διὰ κοινού ἀμύλου ἢ ἀλεύρου νοθεῖαν ἀνακαλύπτομεν εἴτε διὰ τοῦ μικροσκοπίου εἴτε διὰ χημικῶν μέσων, ἐπιχέοντες π.χ. εἰς διάλυσιν σοκολάτας ἐν ὕδατι βάμμα ἰωδίου· ἐὰν σχηματισθῇ κυανοῦν χρῶμα ζωηρὸν τότε περιέχει ξένον ἄμυλον ἢ ἄλευρον. Ἡ λεπτὴ κόνις τῶν κεράμων ἢ πλινθίων, ἢ ὡχρὰ, τὸ ἄμμιον καὶ τὰ παρόμοια σχηματίζουσιν εἰς τὴν ὕδατῶδη διάλυσιν τῆς σοκολάτας κατακάθισμα ἐρυθρόν. Τὸ ἄμμιον ἀνιχνεύομεν ρίπτοντες τεμάχιον αὐτῆς ἐπὶ ἀνημμένων ἀνθράκων, ὅτε ἀναπτύσσεται θειώδες ὀξυδ. (ἀναγνωρίζομενον ἐκ τῆς διαπεραστικῆς αὐτοῦ ὀσμῆς). Σοκολάτα, ἢ τις βραζομένη μεθ' ὕδατος γίνεται λίαν πηκτὴ εἶνε ἀπορριπτέα, διότι περιέχει ἄλευρον καὶ παρρομίας οὐσίας. Ἀπορριπτέα τέλος εἶνε καὶ τὰ πλινθία τὰ ὑπ' ἐντόμων ἢ καμπῶν διαβεβρωμένα διότι καταδεικνύουσι νοθείαν ἢ κακὴν παρασκευήν.

Πῶς δὲ ἡ σοκολάτα βράζεται μᾶς διδάσκει ὁ κ. Παυλίδης ἐν σελίδι 47 τοῦ φυλλαδίου του.

«Διὰ νὰ θράσῃ σοκολάταν ἐτοιμάζεις εἰς κόβιν μέρος αὐτῆς, τὸ ὅποιον θέτεις εἰς εὐρύχωρον ἀγγεῖον· ἀκολουθῶς εἰς ἕτερον μετάλλινον ἀγγεῖον θέτεις ποσὸν ὕδατος ἀνάλογον τῆς προσδιορισθείσης σοκολάτας, τὸ ὅποιον θέτεις εἰς τὸ πῦρ καὶ λαμβάνει μίαν θράσιν· ἐκ τοῦ ζέοντος ὕδατος χύνεις μικρὰν ποσότητα ἐντὸς τοῦ ἀγγείου εἰς 8 εὐρίσκεται ἡ κόνις τῆς σοκολάτας, μετὰ δὲ ταῦτα λαμβάνεις κοχλιάριον καὶ θλίβεις τὴν ἐντὸς τοῦ ὕδατος κόνιν ἕως οὗ γείνηται ἀρετὴ ἔνωσις αὐτῶν εἰς εἶδος γαλακτώματος· χύνεις δὲ τοῦτο ἐντὸς τοῦ ἐπὶ τοῦ πυρὸς μεταλλίνου ἀγγείου τοῦ περιέχοντος τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὕδατος καὶ ἀφοῦ λάβῃ ἡ ἔνωσις αὕτη 2-3 κοχλῆσεις τότε ἡ σοκολάτα εἶνε ἐτοίμη πρὸς πόσιν. Τὸν αὐτὸν τρόπον θέλεις ἀκολουθήσει εἰς τὴν μετὰ γάλακτος θράσιν. Ὁ ἐπιθυμῶν ἀφρόδην τὴν σοκολάταν, ἀνάγκη νὰ προμηθευθῇ βραστήριον (μ.πρίκι) με ξύλινον τροχίσκον. Τοιαῦτα δὲ

πωλοῦνται ἐν τῷ ἐνταῦθα ζαχαροπλαστεῖῳ τοῦ κ. Σ. Παυλίδου.»

Σ. Μ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΖΑΪΜΗ, ΛΟΝΤΟΥ ΚΑΙ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

Τρεῖς ἦσαν οἱ ἐν τῇ συνελεύσει (τῆς Ἐπιδαύρου) ὑπερισχύοντες, καὶ οἱ τρεῖς Πελοποννήσιοι, ὁ Ζαΐμης, ὁ Λόντος, καὶ ὁ Κολοκοτρώνης. Ὁ Ζαΐμης, ἰσχύοντος πατρὸς υἱὸς ἰσχυρότερος, ὑπερεῖχεν ὅλων τῶν προσεστώτων τῆς Πελοποννήσου· διεκρίθη ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν μετριοπάθειαν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, τὴν εἰλικρίνειαν πρὸς τοὺς φίλους καὶ τὴν πρὸς τοὺς δεομένους ἐπιείκειαν· ἐμεγαλοφρόνει ὡς οὐδεὶς τῶν προϊσταμένων τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ, φύσει ἄτολμος, δὲν ἐμεγαλοπραγμόνει· πανθομολόγητος ἦτον ἡ σύνεσις του καὶ ἀκραιφνὴς ὁ πατριωτισμὸς του, ἀλλ' ἐπεσκεύαζε τὰς ἀρετὰς ταύτας φιλόδοξος ἀλαζονεία, ὠθήσασα αὐτὸν καὶ εἰς ἀνταρσίαν· ἡγεμονικὸν ἦτο τὸ βλέμμα του, τὸ ἦθος του ἀσιανόν, ἀξιοπεπὲς τὸ σχῆμά του καὶ τὸ βᾶδιμά του σεσοδημένον. «Τὶ Ζαΐμης τ' Ἰσθμίου», ἔλεγον οἱ βλέποντες αὐτὸν διερχόμενον· ὀλίγη ἦτον ἡ μάθησις του, ἀλλὰ πολλὴν τὴν ἐδεῖκνυν ὁ εὐρύς νοῦς του· ἐθελγε τοὺς ἀκροατὰς του διὰ τῆς φυσικῆς του εὐγλωττίας, καὶ ἐθέρμαινε τὰς καρδίας των διὰ τῶν φιλογενῶν προτροπῶν του· ὁ πατριωτισμὸς του δὲν εἶχεν ὅρια τὸν Ἰσθμόν, ὡς τινῶν ἄλλων συμπολιτῶν του· πατρίς του ἦτον ὅλη ἡ Ἑλλάς, καὶ εἰς ἀπολύτρωσιν ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἡγωνίζετο τὸν καλὸν ἀγῶνα· ἡ ἀγενὴς διάκρισις αὐτόχθονος καὶ ἑτερόχθονος δὲν εἰσεχώρησεν εἰς τὴν καρδίαν του. Ἑλληνας ἐξ ἴσου ἐθεώρει πάντας τοὺς ὑπὸ τὸν ξένον ζυγὸν πιστεύοντας εἰς Χριστὸν ὁμογενεῖς του· πρόθυμος ἔτρεχεν εἰς τοὺς κινδύνους πρὸς ἐμφύχωσιν τοῦ λαοῦ, ἂν καὶ μὴ φιλοπόλεμος· τόσον δὲ ἀπείχε τοῦ ἐπιδιώκειν στρατιωτικὴν δόξαν ὥστε ἐχλεύαζεν αὐτὸς ἑαυτὸν διὰ τὴν ἐν πολέμοις δειλίαν του· κινδυνεύουσης τῆς πατρίδος, ἐλησμώνησε τὴν πρὸς τὸν Καραϊσκάκην δικαίαν ἐχθραν του, πρόεδρος ἀναγορευθεὶς τῆς κυβερνήσεως, καὶ χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας τῷ ἔδωκεν ὅσην ἐξουσίαν δίδει τις μόνον τοῖς πιστοῖς φίλοις του· «ἡ πατρίς», εἶπε, «θέλω νὰ σωθῇ, καὶ ἂς μεγαλυνοῦ ὁ ἐχθρὸς μου»· μετὰ τὴν ἀκάθεκτον πρόοδον τῶν Αἰγυπτίων ἐπάτησε τὴν Πελοπόννησον, ἂν καὶ προγεγραμμένος, εἰπὼν πρὸς τοὺς συμπολίτας του ἰδόντας αὐτὸν ἀπροσδοκῆτως· «ἦλθα ν' ἀποθάνω μεθ' ὑμῶν»· ἐπληρώθη ἡ φιλοτιμία του, διότι τὸ ἐν Ζακύνθῳ συνταχθὲν περὶ τῆς ἀγγλικῆς προστασίας ἔγγραφον ἐθεώρει τὸν Κολοκοτρώνην Πελοποννησιάρχην· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τοῖς δεινοῖς ἐκείνοις καιροῖς ἐνομιζέτο σωτήριον, τὸ ὑπέγραψεν εἰπὼν τῷ Κολοκοτρώνῃ ἐνώπιον πολλῶν· «δὲν θὰ σοὶ

παρεχώρουν τὰ πρωτεῖα, ἂν δὲν ἐβλεπα κινδυνεύουσαν τὴν πατρίδα»· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καθυπέβαλεν αὐθόρμητος ἑαυτὸν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀντιζήλου του τούτου καθ' ὅλας τὰς ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐκστρατείας· εἶχε τι ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν ὁ ἀνὴρ οὗτος· ἐν τῇ ὑπερηφανείᾳ του ἦτον ἀξιαγάπητος· συμπολιτευόμενοι καὶ ἀντιπολιτευόμενοι τὸν ἐτίμων διὰ τὸν χαρακτῆρά του καὶ τὰς κοινωνικὰς ἀρετὰς του· «πολλὰκις ἀντεπολιτεύθη τὸν Ζαΐμη», ἔλεγεν ὁ Κολοκοτρώνης, «ἀλλὰ ποτὲ δὲν τὸν ἐμίσησα.»

Ἀναπόσπαστος τοῦ Ζαΐμη καὶ τῆς αὐτῆς ἀείποτε πολιτικῆς καὶ τῶν αὐτῶν πρὸς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς ὅλους τοὺς Ἕλληνας φρονημάτων ἦτον ὁ ἐξάδελφός του, Ἀνδρέας Λόντος, υἱὸς ἐξόχου πατρὸς, ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Ἀρχῆς ἐπὶ δουλείᾳ ἀποκεφαλισθέντος· εἶχε χαρακτῆρα ὅλως ἱπποτικόν· πολλὰκις ἐξετράπετο εἰς ἄτοπα, ἀλλ', ὡς ἀγαθὸς, πάντοτε ἐπρόθυμετο νὰ ἐξιλεσθῇ ὅσους ἐπείκρινεν, ἢ νὰ ἱκανοποιῇ ὅσους ἐβλαπτεν· ἀπεχόμενος δὲ συνήθως τῶν πολιτικῶν ἡσπάζετο τὸν στρατιωτικὸν βίον· ὥστε τῆς δυάδος ταύτης ὁ μὲν Ζαΐμης δικαίως ἐθεωρεῖτο ὁ νοῦς, ὁ δὲ Λόντος ὁ βραχίον. Οἱ δύο δὲ οὗτοι ἄνδρες διὰ τὴν παντοειήνην ὁμοφροσύνην των ὠνομάζοντο δι' ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος· «οἱ Ἀνδρεῖ.»

Ὅσον διέπρεπεν ὁ Ζαΐμης μετὰ τῶν πολιτικῶν, τόσον ὁ Κολοκοτρώνης, γόνος καὶ ἀπόγονος τουρκομάχων καὶ μαχίμων ἀνδρῶν, διέπρεπε μετὰ τῶν πολεμικῶν· νέος ὢν ἔμαθε τὰ κοινὰ γράμματα καὶ, εἰς ἐνδειξιν τῆς διαθέσεώς του πρὸς οὐς καὶ περὶ ὧν ἔγραφε κατὰ τὰς ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως ἐκστρατείας του, συνείληθε διαφοροτρόπως νὰ ὑπογράψῃ τὸ ἀρκτικὸν στοιχείον τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματός του, τὸ Θ, μέγα μὲν ἀγανακτῶν ἢ ὀργιζόμενος, μικρὸν δὲ ἱλαρῶς ἢ φιλικῶς διακειμένος· ἀγρίαν εἶχε τὴν ὄψιν, ἀλλ' ἤμερον τὴν καρδίαν· εὐφυῶς ἐξηγεῖτο διὰ παραβολῶν καὶ μύθων· πολλὴ ἡ πρὸς αὐτὸν ὑπόληψις τοῦ λαοῦ τῆς Πελοποννήσου, καὶ πατρικὴ ἡ περὶ τοῦ λαοῦ τούτου φροντίς του· εἴτε ὡς κλέπτης εἴτε ὡς ἀρματολὸς περιπλανώμενος ἐν Πελοποννήσῳ, ἢ ὑπὸ ξένην ἐν τῇ Ἐπτανήσῳ ὑπηρετῶν σημαίαν, κατὰ νοῦν εἶχε τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος καὶ ἀπεποιεῖτο νὰ στρατεύῃ εἰς τόπους ὅθεν δὲν ἠδύνατο νὰ βλέπῃ τὰ βουνα τοῦ· οὔτε ἐν ταῖς ἐπιτυχίαις του ὑψηλοφρόνει, οὔτε ἐν ταῖς ἀποτυχίαις του ἐταπεινοῦτο· κατηγορεῖτο ὡς μηδέποτε ἐκστρατεύσας πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ, ἀλλὰ πολλοὺς πολλὰκις ἀπέστειλεν εἰς ἀντίληψιν τῶν ἐκεῖ ἀγωνιζομένων· ἔρρεπεν εἰς ταρχὰς καὶ ἡγάπα ὡς οὐδεὶς τῶν πολεμικῶν ν' ἀναμινύσεται εἰς τὰ πολιτικά, ἐν οἷς οὐδέποτε εὐδοκίμησεν, ἀγόμενος διὰ τὴν ἀγνοίαν του, ἂν καὶ νοῦνεχῆς, ὑπὸ ἰδιοτελῶν καὶ δοκησισόφων· μικρὰν ἐπὶ τῷ θανάτῳ του ἀφήσας περιουσίαν,

ἀν καὶ ὀλιγοδάπανος, ἔψευσε τὴν κοινὴν δόξαν, ὅτι ἀγνὰς ἀρπαγῆς δὲν εἶχε τὰς χεῖρας. Δύω ἦσαν, ἔλεγε, τὰ κατωρθώματά του ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος· συνήθισε τοὺς χωρικοὺς τῆς Πελοποννήσου νὰ μὴ φεύγῃσι βλέποντες τοὺς κούρους καὶ νικώμενοι νὰ μὴ προσκυνῶσι. Τοιαύτη ἦτο ἡ ἐν τῇ συνελεύσει ὑπερισχύουσα καὶ ἐν δημοφροσύνῃ ἐργαζομένη τριανδρία.¹

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΑΤΡΟΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΤΟΥ

(M. de Chasseloup-Laubat.)

... Σεῖς δὲ, ὧς προσφιλεῖ μου τέκνα, τὰ ὁποῖα θὰ μείνετε πολὺ νέα, φεῦ! μετὰ τὸν θάνατόν μου, ἀναγινώσκετε ἐνίοτε τὰς τελευταίας ταύτας σκέψεις τοῦ πατρός σας. Μένετε πάντοτε ἡνωμένοι. Κανὲν συμφέρον ἅς μὴ σᾶς διαχωρίσῃ ποτὲ, τὰ πάντα δὲ ἅς μὲνῃσι κοινὰ μεταξὺ σας ὥσον τὸ δυνατόν πλεῖστον καιρὸν. Ἀγαπᾶτε καὶ ἐπιμελεῖσθε τὴν μητέρα σας· ὑποστηρίξατέ την, ἀφιερῶθητε εἰς αὐτήν. Πρὸ παντὸς ἄλλου ἐστὲ τίμιοι, φιλαλήθεις, εὐθεῖς· τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον φέρετε, ὑπῆρξεν ἀκηλίδωτον πάντοτε. Ἐστὲ ἄξιοι αὐτοῦ.

Ἐάν ποτε ἔχετε τινα ἱκανότητα, ἀποφύγετε πᾶσαν μκταιοφροσύνην· τηρήσατε διὰ παντὸς χαρακτῆρα ἀνεξάρτητον· ἐστὲ οἰκονόμοι καὶ σώφρονες· μὴδὲ πλάσατε εἰς ἑαυτοὺς ἐπεισάκτους ἀνάγκας. Ὁ τίμιος ἄνθρωπος γνωρίζει νὰ ᾔνῃ εὐλικρινής. Δὲν γνωρίζω ποῖαν περιουσίαν θὰ ἔχετε μίαν ἡμέραν· ἀλλ' εἴτε μεγάλη εἴτε μικρὰ εἶνε, κατορθώσατε νὰ κανονίσῃτε τὸν βίον σας συμφώνως μὲ αὐτήν. Ἐργάζεσθε δὲ πάντοτε, ἐργάζεσθε! Ἐπὶ τέλους, ἐστὲ ἄνδρες, ἄνδρες ἐλευθεροί· καὶ ἂν ἡ τύχη σᾶς φέρῃ εἰς τὴν κυβέρνησιν τῶν ὁμοίων σας, μείνατε ἀπλοῖ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, οὐδέποτε θεραπευτικοὶ πρὸς τοὺς ἀνωτέρους σας, πάντοτε δ' εὐμενεῖς πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἐάν δ' ἐκλήθητε ὑπὸ τῆς Θεῆας Προνοίας εἰς τὸ νὰ προσφέρετε ὑπηρεσίας τινας εἰς τὸν τόπον σας, εὐχαριστήσατε μὲν αὐτήν ἐν πάσῃ ταπεινοφροσύνῃ διότι σᾶς ἐξέλεξεν ὄργανα τῶν βουλῶν αὐτῆς, ἀλλὰ μὴ ὑπερηφανευθῆτε διὰ τοῦτο. Οἱ κενόδοξοι καὶ οἱ αὐλικοὶ εἶνε οἱ ἐπικινδυνότεροι ἐχθροὶ τῆς φιλότητος· ἡμῶν πατρίδος.

ΜΑΝΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

Πρὸς τὴν ἐρώτησιν τῆς μανιατικῆς κατηχήσεως: «Τίς εἶσαι;» ἡ ἐντελής ἀπάντησις εἶνε: — Ἐλευθερὸς ἀνὴρ. «Ποῦ στηρίζεται ἡ ἐλευθερία σου;» — Εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν προγόνων μου. «Ποῖοι ἦσαν οἱ πρόγονοί σου;» — Σπαρτιαταί. «Ποῖα εἶνε τὰ καθήκοντα τοῦ μανιάτου;» —

1. Ἰστορ. τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστ. ὑπὸ Σ. Τριούπη.

Σέβας πρὸς τοὺς γέροντας καὶ τὰς γυναῖκας, περιθάλψις τῶν γονέων, σκέψις πρὸ τῆς ὑποσχέσεως καὶ πίσις περὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς, ἐκδίκησις τῶν προσβολῶν καὶ ἀγάπη τῆς ἐλευθερίας, ὡς μεγίστου ἀγαθοῦ, μέχρι θανάτου.¹

ΔΗΜΩΔΕΙΣ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΓ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Τ' αἰ Νικολοβάρβα καὶ νερὰ καὶ χιόνια.

Ἀπὸ τῆς ἐορτῆς δηλὸν ὅτι τῆς ἀγίας Βαρβάρας (4 Δεκεμβρίου) μέχρι τῆς τοῦ ἁγ. Νικολάου (6 Δεκ.) καὶ ἄλλως:

Τ' αἰ Νικολοβάρβα οἱ τοῖχοι ὁρῶνουν, μὰ τὰ Φωτοκάλαντρα ἀποξυλύνουν.

Φωτοκάλαντρα, αἱ δώδεκα ἡμέραι ἀπὸ τῶν Χριστουγέννων μέχρι τῶν Θεοφανίων. Ὁμοία εἶναι καὶ ἡ ἀκόλουθος:

Ἡ Βαρβάρη βαρβαρίζει καὶ ὁ Σάββας σαβανώνει καὶ ὁ Νικόλας παραχώνει.

Ἡ σημασία τῶν λέξεων τούτων, αἵτινες βεβαιωμένως ἐτέθησαν χάριν τῆς παρηχέσεως, εἶναι περίπου ὅτι ἀπὸ τῆς 4ης μέχρι τῆς 6ης Δεκεμβρίου ἐπικρατεῖ ψυχὸς δριμύς καὶ χιόν. Καὶ ἡ ἐπομένη παροιμία ἐκφράζει εἰκονικῶς ὅτι κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ ἁγίου Νικολάου πάντοτε σχεδὸν χιονίζει.

Ὁ αἰ Νικόλας ἀσπρίζει τὰ γένεια του.

Διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην καὶ γέρος ἐνίοτε ἀποκαλεῖται ὁ ἅγιος Νικόλαος, ὡς ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ παροιμία:

Πότε εἶναι ἡ καρδιά τοῦ χειμῶνος;

Ἐμπρὸς ὀπίσω τοῦ Χριστοῦ, τοῦ γέροντος Νικόλα.

Ἡτοι δ' ἀνώτατος βαθμὸς τοῦ ψυχῆς παρατηρεῖται συνήθως ἡμέρας τινὰς πρὸ ἢ μετὰ τὰ Χριστούγεννα, καὶ κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ ἁγίου Νικολάου. Τὴν αὐτὴν ιδέαν καὶ ἄλλως ἐκφέρει ἐτέρα παροιμία:

Γύρω-γύρω τοῦ Χριστοῦ ἡ κορφή τοῦ χειμῶνι.

ἢ:

Νικολίτσα Βαρβαρίτσα, ἔμπρὸς ὀπίσω εἶν' ὁ χειμῶνας.

*

Χειμωνιάτικη Γέννα, καλοκαιρινὴ χαρά.

Ὅταν κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων ὁ χειμὼν ᾔνῃ δριμύς, τὸ θέρος εἶναι εὐάρεστον.

*

Χριστούγεννα χριστόχιονα, Φῶτα φωτεινὰ, Ἀποκριαὶς ἀπολυσταῖς, Λαμπρὰ καλοβρεγμένη, εἶν' ὁ χρόνος ὁ καλός.

Τὸ ἔτος προμηνύεται εὐτυχὲς ὅταν κατὰ μὲν τὰ Χριστούγεννα χιονίζῃ, κατὰ δὲ τὴν ἐορτὴν τῶν Θεοφανίων ὁ καιρὸς ᾔνῃ εὐδιδος, κατὰ τὸ Πάσχα βροχερός, καὶ κατὰ τὰς Ἀποκριὰς βροχαὶ ῥαγδαίως ἀποκλείουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐν ταῖς οἰκίαις των.

1. Ἰστορ. τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστ. ὑπὸ Κ. Μ. Βαρθολομαίου, β'.

Χαρὰ εἰς τὰ Γέννα τὰ στεγνὰ, τὰ Φῶτα χιονισμένα καὶ τὴ Λαμπρὴ βρεγούμενη, τ' ἀμπάρια γεμισμένα.

Εὐφορία μεγάλη ἐπέρχεται καὶ πληροῦνται αἱ ἀποθήκαι διαφόρων προϊόντων, ὅταν κατὰ τὰ Χριστούγεννα ἐπικρατῇ ξηρασία, κατὰ τὰ Θεοφάνια χιονίζῃ καὶ κατὰ τὸ Πάσχα βρέχῃ. Λέγεται καὶ ἄλλως, συμφωνότερον πρὸς τὴν προηγουμένην παροιμίαν:

Χαρὰ τὰ Φῶτα τὰ στεγνὰ καὶ τὴν Λαμπρὰ νὰ βρέχῃ καὶ τὰ Γέννα χιονισμένα, τὰ ἀμπάρια γεμισμένα.

Τρεῖς τὰ Γέννα, τρεῖς τὰ Φῶτα καὶ ἓξ τὸ μεγάλο Πάσχα.

Ἡ παροιμία αὕτη ὀρίζει πόσαι ἡμέραι ἀργίας εἶναι δεδικαιολογημέναι κατὰ τὰς ἀναφερομένας ἐορτάς.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Ἡ ἐλευθερία τότε μόνον δύναται νὰ ᾔνῃ ὠφέλιμος, ὅταν ἡ ἀλήθεια ἔχῃ τὴν κεφαλὴν ὑψωμένην, διότι εἰς τὰς ἐλευθερίας πολιτείας τὸ ψεῦδος βαδίζει ἀνευρυριστάως. (Γκιζώ.)

* Ἡ γλυκυτέρα ζωὴ ὁμοιάζει τὴν ἐπιφάνειαν κύματος γαλιναίου τὴν ὁποίαν συνταράσσει ἡ πτώσις καὶ ἐνὸς μόνου φύλλου. (Κ^α Necker.)

* Ἐκεῖνο μόνον φύεται τὸ ἔαρ, ὅ,τι σπαρῇ τὸν χειμῶνα. Ἐάν διὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, τὰ οὔτε σπεύροντα οὔτε θερίζοντα, φύουσι χόρτον ἄσπαρτον οἱ ἄγροί, οἱ λαοὶ ὅμως καὶ τὰ ἔθνη θερίζουσι μόνον ὅ,τι ἔσπειραν καὶ δρέπουσιν ὅ,τι ἐφύτευσαν.

Ὁ περὶ τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν ἀκμάτως ἀσχολούμενος Μαρκήσιος de Quercy de Saint-Hilaire ἐδημοσίευσε πρὸ μικροῦ ἐν Παρίσις κομψὸν φυλλάδιον, περιέχον ἀνέκδοτά τινα ποιήματα τοῦ εὐφυοῦς ποιητοῦ τῆς Ἀρχαίας τῆς κ. ο. ὁ ρ. α. ς, τοῦ ἀειμνήστου Ἰακωβάκη Ῥίζου Νερούλου. Ἐκ τοῦ φυλλάδιου τούτου ἀποσπῶμεν τὸ κατωθί δημοσιεύμενον χάριν ποιήμα, μεταφράζομεν δὲ τὰ ἐπόμενα ἐκ τῶν προλεγομένων τοῦ φιλέλληνος ἐκδότου, ὅπως καταδείξωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας ὁπόσην σπουδαιότητα ἀποδίδουσι ξένοι λόγοι εἰς τὰ προϊόντα τῆς νεωτέρας ἡμῶν φιλολογίας, ἅτινα πολλῶν τῶν παρ' ἡμῖν σοφῶν προκαλοῦσι τὸ μείδιμα.

Σ. τ. Δ.

«Τοῦ Ῥίζου Νερούλου τὰ ποιήματα εἶνε σπάνια καὶ δυσεύρετα. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχε πολλὴν περὶ τὸ γράφειν εὐχέρειαν, ὀλίγον δ' ἐφρόντιζε περὶ τῆς φιλολογικῆς του φήμης, δὲν ἐφύλαττεν ἀντίγραφα τῶν ὧσων ἔγραφε. Τὰ ποιήματά του ποιηθέντα πάντα διὰ τὴν περίστασιν, ὡς λέγομεν, τὰ ἐνέπνευσαν αἱ ἡρωϊκαὶ πράξεις τοῦ δ. π. τῆς ἑλλ. ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος ἢ συμβάντα προσωπικά, τοιαῦτα δὲ ὄντα τὰ ἐδίδεν εἰς τοὺς φίλους του οὐδὲ ὅπως φροντίζων περὶ τοῦ τί ὁ ἀπογείνωσι καὶ χωρὶς βεβιαίας καὶ αὐτὸς νὰ προβλέπῃ ὅτι ἔθελον ποτε οἱ μεταγενέστεροι ἀναζητήσῃ τὰ ἔργα του, διὰ διπλοῦν λόγον, καὶ διὰ τὴν ἀξίαν των τὴν πραγματικὴν καὶ χάριν ἀκόμη περιεργείας.

Περὶ τόσον δ' ὀλίγου ἐποίητο τὰ ἔργα του ὁ Ῥίζος, ὥστε, ὅταν ἀπέθανε, τὰ τέκνα του οὐδὲ ἐν ποίημα αὐτοῦ τοῦ τόσα εἰς πάντα τὰ εἶδη τῆς ποιήσεως γράψαντος ἠδυνήθησαν ἐν τοῖς ἐγγράφοις του ν' ἀνεύρωσι.

Ἐν ἔτει 1871 εἶχον δημοσιεύσει εἰς τὴν Ἑπετηρίδα τοῦ Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἐ.λ.λ. σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ ἀνέκδοτόν τι ποίημα τοῦ Νερούλου, ἐπιγραφόμενον Ἀποχαιρετισμὸς εἰς Ἰταλίαν, ὅπερ ἐγνωρίσαμεν χάρις τῷ Κ. Βότανι, προξένῳ τῆς Ἑλλάδος ἐν Γενεύῃ, γραμματεῖ ποτὲ τοῦ Κυβερνήτου Καποδιστρίου καὶ ἰδιαιτέρῳ φίλῳ τοῦ Ῥίζου. Ἐξεφράζομεν δὲ τότε τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων λύπην ἐπὶ τῷ ὅτι τόσα ποιήματα γραφέντα ὑπὸ τοῦ γλαφυροῦ καὶ εὐχεροῦς ἐκείνου καλὰμου ἂν δὲν ἐχάθησαν μένουσι τοῦλάχιστον ἀγνωστα. Τόσῳ δὲ μάλλον ἐλυπούμεθα, ὅσῳ, ἐπειδὴ ἠξεύραμεν τὴν ἐπιγραφὴν τινῶν ἐκ τῶν πατριωτικῶν τούτων ποιημάτων, ἠδυνάμεθα νὰ κρίνωμεν περὶ τοῦ πόσον ἀληθῶς λυπηρὰ ἦτο ἡ ἀπώλεια αὕτη καὶ πόσον πολυτίμητα ὅσα ἦσαν τὰ ἔργα τοῦ Ῥίζου καὶ δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τοὺς Ἑλληνας, ἂν ἔθελον διασωθῇ. Περαιτοῦντες τὴν βραχεῖαν εἰσαγωγὴν, ἣν εἶχομεν προτάξει τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ποιήματος ἐκείνου, ἐξεφράζομεν τὴν ἐλπίδα ὅτι αἱ ὀλίγαι λέξεις δὲν θὰ ἀπέβαινον ἴσως εἰς μάτην καὶ ὅτι θὰ παρώτρυνον ἴσως αὐταὶ τοὺς κατέχοντες ἀνάδοτα τοῦ Νερούλου ποιήματα νὰ τὰ δημοσιεύσωσι. Δὲν ἠπατήθημεν δὲ τοιαῦτα ἐλπίζοντες. Ὑποτυχῆσαμεν δηλαδὴ ν' ἀνεύρωμεν παρὰ τῇ νύμφῃ τοῦ ποιητοῦ, τῇ Κυρίᾳ Λουκίᾳ Ῥίζου, ἐν Παρίσις τότε διατριβούσῃ, μικρὸν κυανοῦν τετράδιον περιέχον τινὰ ποιήματα τοῦ αἰοδίου αὐτῆς πενθεροῦ. Ἡ Κ. Ῥίζου ἠδύκοησε νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς ἡμᾶς τὸ τετράδιον καὶ νὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ δημοσιεύσωμεν τὰ ἐν αὐτῷ.

Τὸ μικρὸν τοῦτο τετράδιον, ὅπερ εἶχεν ἀντιγράψῃ αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ Νερούλου, περιεῖχε δέκα μὲν ἀκέραια ποιήματα, ὧν τρία σπουδαιότατα, τρία δὲ ἀτελῆ ἀποσπάσματα. Αἱ ἐπιγραφαὶ αὐτῶν εἶνε αὗται:

Α' Ἀποχαιρετισμὸς εἰς Ἰταλίαν (154 στίχοι.)

Β' Εἰς ἐαυτὸν (146 στίχοι.)

Γ' Ἀπάντησις εἰς τὰ περὶ τοῦ υἱοῦ του ἐλεγεία τῆς Κ^ας Α. Πάλλη (52 στίχοι.)

Δ' Ὁδὴ εἰς Μεσολόγγιον (152 στίχοι.)

Ε' Εἰς Ἀγγλίαν (140 στίχοι.)

Σ' Εἰς Ψαρραίους, μέρος α' (270 στίχοι.)

μέρος β' (84 στίχοι.)

Ζ' Εἰς τὴν Ὑγίαν (69 στίχοι.)

Η' Εἰς παγγιγνέσαν Ῥαλοῦ Καρατζά (12 στίχοι.)

Θ' Εἰς τοὺς Ἑλληνας (260 στίχοι.)

Ι' Εἰς τὴν Ἀγγελικὴν Πάλλη (52 στίχοι.)

Πάντα τὰ ποιήματα ταῦτα ἐποιεῖτο, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, διὰ τὴν περίστασιν καὶ δεῖ-

κύνουσιν ἀφ' ἐκείνων τὴν χρονολογίαν των. Τὸ πρῶτον εἶπομεν ὅτι ἐδημοσιεύθη τῷ 1871, μὲν δ' αὐτὸ χρονολογεῖται ἐκ Πείσης, τῇ 17' Απριλίου 1826. Ἐν αὐτῷ ποιεῖται λόγον ὁ ποιητὴς περὶ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ του. Τὰ πρὸς τὴν Ἀγγελικὴν Πάλλη εἶνε σύγχρονα πρὸς τὸ ἐκ Πείσης. Τὸ εἰς Μεσολόγγιον ἐποιήθη τῷ 1822-23, τὸ διὰ τὴν πτώσιν των Ψαρρῶν τὸ 1824. Ἐκ τούτων κρίνοντες πιστεύομεν ὅτι καὶ τὰ ἀ-χρονολόγητα εἶνε ἀναμφιβόλως τῆς αὐτῆς ἐποχῆς.

Ἐνομίσαμεν ὅτι θὰ διέφερε πολὺ τοὺς Ἑλληνας, τοὺς μετὰ τοσαύτης ἐπιμελείας ἀσχολουμένους περὶ πᾶν σχετιζόμενον πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐνδόξου αὐτῶν ἀνεξαρτησίας, νὰ γνωρίσωσι τὰ ἀνέκδοτα ταῦτα ποιήματα. Τοῦτο παρεκίνησεν ἡμᾶς εἰς τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν, ἵνα δὲ κατὰ τὴν πολυτιμωτέραν ἢ συλλογὴν αὐτῆς, εἰς ἐκ τῶν ἐγγόνων τοῦ Ῥίζου Νερουλοῦ, περὶ τὴν καλλιτεχνίαν αὐτὸς καταγινόμενος, ἐν ᾧ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, μηχανικὸς ὢν, ἀφιερώθη εἰς τὰς ἐπιστήμας, ὁ Κ. Ἰακώβος Ῥίζος, μαθητὴς τοῦ Cabanel, ἐκθέσαντος εἰς τὴν ἐκθεσιν τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀξιοσημεῖον εἰκόνα τῆς ἀδελφῆς του, ἔγραψε χάριν ἡμῶν, ἀντιγράψας ἐκ τινος ἐσβεσμένου σχεδὸν διαγραφέντος, τὸ ὁποῖον κέκτηται ἡ μήτηρ του, τὴν εἰκόνα, ἣν προτάσσομεν καὶ ἥτις παριστᾷ τὴν λεπτὴν καὶ μελαγχολικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ αἰδιδίμου πάππου του. Ἐως τώρα δὲν ἦτο γνωστὴ ἄλλη εἰκόνα τοῦ Νερουλοῦ πλην τῆς ἀτέχνου λιθογραφίας, ἥτις εἶνε προτεταγμένη τῶν *Μαθημάτων* τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας τῶν δημοσιευθέντων τῷ 1828 ἐν Γενεύῃ. Χάρις εἰς τὴν καλὴν τέχνην τοῦ Κυρίου Φρειδερίκου Hillemacher τοῦ εἰκονίσαντος τόσα λίαν ἐνδιαφέροντα πρόσωπα τοῦ παλαιοῦ μας Γαλλικοῦ Θεάτρου, ὅστις εὐηρεστήθη μετὰ πολλῆς προθυμίας νὰ χαράξῃ τὴν περὶ τῆς ὁ λόγος εἰκόνα, δι' ὃ δημοσίως ἀπονέμομεν αὐτῷ εὐχαριστίας, οἱ Ἕλληνες θὰ ἔχωσι πλέον ὅλως γνήσιον ὁμοίωμα ἀνδρὸς πολιτικοῦ τὰ μάλιστα τῇ πατρίδι ἀφωσιωμένου καὶ ποιητοῦ ἐκ τῶν πρώτων ἀναντιρρήτως κατέχοντος θέσεων, διὰ τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα αὐτοῦ ἔργα, ἐν τῇ ἀφρονούσῃ ἀνδρῶν λογίῳ γραμματολογίᾳ τῆς Νέας Ἑλλάδος.

Ὁ Ῥίζος Νερουλὸς, ἀπὸ τῶν τελευταίων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἕως τοῦ ἐαυτοῦ θανάτου, παρεσκεύασε δι' ἔργων φιλολογικῶν πκντοίων καὶ πολλοῦ λόγου ἀξίων τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀνάστασιν. Εὐθὺς ἅμα τῇ πρώτῃ ἐκρήξει τῆς ἐθνικῆς ἐξεγέρσεως ὑπηρέτησεν αὐτὴν ἐν τοῖς διπλωματικοῖς συμβουλίῳις. Πρῶτος αὐτὸς ἐπέζητησε τὴν τιμὴν τοῦ νὰ ἐκπροσωπήσῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ μικρὸν καὶ νεοσύστατον Κράτος, πρὶν αὐτὴ ἐκείνη τῇ δυνάμει, ἥτις προσεπάθησε νὰ τὸ καταπνίξῃ κατὰ τὰς πολλὰς

του περιηγήσεις, πρῶτος αὐτὸς ἐγνώρισεν εἰς τὴν Δύσιν, ἀγνοοῦσαν τέως τὰ κατὰ τοὺς Ἑλληνας, τὰ νεοελληνικὰ γράμματα διὰ τῶν ἐν Γενεύῃ *Μαθημάτων* του, ἀπὸ μνήμης διδασκόντων καὶ ἐχόντων διὰ τοῦτο πολλὰ τὰ χάσματα. Οὐδὲν ἦπτον τὸ βιβλίον ἐκεῖνο τοῦ Ῥίζου Νερουλοῦ διατελεῖ ἔτι μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδός του, τόσῳ δὲ δημοτικὸν κατέστη, ὥστε ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους δις ἐξεδόθη ἐν Γενεύῃ (1827-28), μετεφράσθη ὀλλανδιστὶ ἐν Ἀμστελδάμῳ (1829), ἰταλιστὶ ἐν Πατέρμῳ (1829), πολλὰς δὲ ἑλληνιστί.»

ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ

Ποῦ εἶν' ἐκεῖνος ὁ καιρὸς, ὅταν κ' ἐγὼ εὐδαίμων, ἀπ' αὐρᾶς βοηθούμενος τῶν εὐμενῶν ἀνέμων, ἀλύμαντον διέπλεα τὸ πέλαγος τοῦ βίου, καὶ εἰς τοὺς κόλπους ἐμβάινα λιμένος γαληνίου; 5 Λιμὴν ἦτον ὁ οἶκός μου, 'ς ἐκεῖνον καλὸν ἡμέραν, συμπαίζων μὲ τὰ τέκνα μου, περιπαίζων τὴν σφαῖραν· συμπάρεδρον 'ς τὴν τράπεζαν λαμδάνων τὴν Ἰγναίαν, τὴν ἀπαλὴν τῶν ἔρεβρα κ' ἀδῶν ἡλικίαν. Τὰς νύκτας τοὺς κοιτῶνές τινος συγὰ ἐπεσκεπτόμην, καὶ τὸν ῥυθμὸν τοῦ ὕπνου τῶν ἀκούων εὐφραίνονμην· 10 καὶ τὴν αὐγὴν μ' ἀνάρκωτα τὰ τρυφερά τῶν μέλην, ὅταν ἔφυγον αὐτὸν κ' ἔψαλλον τὰ παιδικὰ τῶν μέλην, τὰ ἦκουα 'ς τὴν κλίνην μου, κ' εὐθὺς πρὸς τὴν μητέρα: «Ἰδοὺ, ἰδοὺ», τὴν ἔλεγα, «χαρμόσυτος ἡμέρα!» 15 Βίον τερπνὸν, μακάριον, ἀειπαλὴν ἔξοδα, τῆς εὐθυμίας πάντοτε τὸ νέκταρ ἔρροφουσα. Ἀλλ' ὦ πατρί, ὦ ὄνομα παμφίλοτον καὶ θεῖον! φεῖ! σὲ προφύρω ἡνδαικρὺς, διότι διχονοίας τὸ τέρας σ' ἔκαμ' ἔρμαιον ἀφρικανῆς μανίας! 20 Ὡ γλυκυτάτη μου πατρί! τὰ τέκνα σου καθένα ὁπόταν σὺ προστάλῃς, σὺ μ' ἔκραξες κ' ἐμένα· τί τέκνον σου εἰλικρινὲς μ' ἑλληνητικὴν καρδίαν, πρὸς τὴν φωνὴν σου ἐμελλε νὰ μείν' εἰς ληθαργίαν; 25 Κανεῖς δὲν σὲ παρήκουσεν, εἴμῃ ὁπόσοι μόνον Ἑλλήνων εἶχον ὄνομα, καὶ φρόνημα δαιμόνων. Ὅποσοι 'ς τὰς ἀγκάλας σου, κ' εἰς ἐξένη γῆν ὁπόσοι, δὲν δίστασε τὸ χρέος τοῦ κανεῖς νὰ τὸ πληρώσῃ. Κ' ἐγὼ εἰς τὰς προσκλήσεις σου, υἱὸς σου φιλομήτωρ, 30 δὲν ᾔμπευα τὸ χρέος μου μὲ λέξεις ψυχρὸς ῥήτωρ. Ἀλλ' εἶπα στήν καρδίαν μου: «καρδίᾳ τρυφερά μου! γενοῦ σκληρὰ πρὸς τὰς φωνὰς πατρύτητος καὶ γάμου» τοῦ ὁμεναίου τὴν καλὴν στερήσου συντροφίαν, τὴν γλυκερὰν τῶν τέκνων σου στερήσου παρουσίαν, 35 τὴν τύχην αὐτῶν ἔνωσε μ' ἐκείνην τῆς πατρίδος, παρὰ δὲ τὰ τέκνα τῆς ἐθνικῆς ἐλπίδος.» Στραφεὶς δὲ πρὸς τὴν φίλανδρον φιλότεκνον μητέρα· «ζητεῖ», τὴν εἶπα, «ἡ πατρίς νὰ γίνῃ ἐλευθέρη. Τοῦτο ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ τὸ ζητεῖ δικαίως, 40 αὐτὸ εἶναι τὸ πρώτιστον καὶ ἱερόν μας χρέος· εἶν' ἱερὸν, πλην καὶ βαρὺ, δυσπληρώτων ἐξίσου· διὰ νὰ γίνῃ ἐλευθέρη, φιλότατη, ἐνθυμήσου ὅτι δὲν εἶν' ἀπλῶς πατρίς, ἀλλὰ πατρίς Κιμώνων, Ἑπαμεινώνων, Σωκρατῶν, Ὀμήρων καὶ Πλατῶνων. 45 Ὑπὲρ αὐτῆς πενέστατοι προλήμεις ἄς γενώμεν, κ' εἰς καλυδὼν χερμενία ἄς εὐχαριστηθώμεν, ἄς τρέφωμεν τὰ τέκνα μας, ὅσον νὰ μὴ πεινώσι, καὶ τόσον ἄς ἐνδύωνται, ὅσον νὰ μὴ βρωγῶσι· ἄς μὴ ζητῶμεν ἀμοιβὰς ἀτομικῆς καμμίαν, 50 παρ' ἀμοιβῆν τὴν πάνδημον τοῦ ἔθνους σωτηρίαν.» Ὡ! πόσον ὅτι ἔγινε πατὴρ ἐγὼ ἐχάρην! Ὡ! πόσον ὁμολόγησα 'ς τὸν γάμον τότε χάριν, ὅταν ἐτῶν δεκαεπτὰ πρωτότοκός μου γόνος, πρωτοθλήτης αὐθόρμητος τοῦ ἐθνικοῦ ἀγώνος, 55 ὠπλίσθη, ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ θηρευτὴς κινδύνων, εἰς λόχον κατετάχθη τὸν ἱερόν ἐκεῖνον! Ἀδύνατον, ἀδύνατον ἐγὼ ἐν ὅτῳ ζῆσσι, τοῦ χωρισμοῦ μου τὴν σκηνὴν ποτὲ νὰ λησμονήσω.

Ἦτο πρῶτ', σκυθρωπάει χειμερινὴ ἡμέρα, 60 κατεσιδῶμεν τὴν γῆν Σκυθίας ἀτμοσφαῖρα· τὸ ὄχημα μ' ἐπρόσμενε, καὶ τοῦ ἀμαξήλατου ἡ μάστιξ ἦτον ἐτοιμος εἰς τὸν βραχίονά του. Τότε ἄριστον μ' ετοίμασεν ἡ ἀγαθὴ Σαπφείρα· 65 ἐγὼ δὲ συντραπέζους μου τὰ τέκνα μου ἐπῆρα· τὰ μὲν εἶχον κατ' ἑαυτὴν καὶ μετὰ παρρησίαν, τὰ δὲ μικρὰ ἐπάππαζον, καὶ φαγητὰ 'ζητούσαν· κ' ἐγὼ στενάζων τὰ δάδα μὲ χεῖρας παραλύτους κ' ἀνδρόεντα κατέπινα ἐνθῆσεις ἀμασσητούς. 70 Ἀλλ' ὅταν ἐσηκώθηκα νὰ τὰ γλυκοφιλήσω ἕνα πρὸς ἕνα 'ς τὴν σειρὰν, κ' ὕψιαν νὰ τ' ἀρῆσω, τότε ὅλα περικύκλωσαν τὸν δυστυχῆ πατέρα καὶ τύπον εἰς τὴν φίλανδρον δὲν εἶδαν μητέρα· 75 ἀλλὰ τὸν κύκλον ἔσχισα, καὶ τῆς καλῆς Σαπφείρας σιωπηλὸς ἐφίλησα καὶ μέτωπον καὶ χεῖρας, καὶ τὴν ἀπεχαιρέτησα· ἡ δὲ εἰς ἀτονίαν, εἰς ἄλγος κατακάρδιον καὶ εἰς ἀκινήσιαν, τὰ βλέμματα τῆς ὕψωσε 'ς τὸν οὐρανὸν βρεγμένα, τὰ πέριξ ἔδε τέκνα τῆς, καὶ ὕστερον ἐμένα! 80 Διέδον γῆν τὴν εὐανδρὸν τῆς ἁνῆς Γερμανίας, τὴν γῆν τὴν φίλην τῶν τεχνῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας, ὅπου μὲ τρόπους πράττεται ἡ ἀρετὴ ἡσύχους, καὶ ὅχι περιστάλιντος καὶ μετὰ κωδῶνων ἡλχους. Διήλθα τὴν καλλίλιμον γενναίαν Ἑλβετίαν, 85 Ἑθαύμασα κ' ἠγάπησα τὴν σώφρονα Γενεύην, καὶ εὐχρηθεῖς ὑπὲρ αὐτῆς, τὰς Ἀλπεῖς ὑπερέβην. Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀδύσους τῶν, 'ς τὰ ὕψη τῶν βραχίων, δρόμον ἑταροτόρησεν ἀμαξήτων καὶ λείων βραχίων τοῦ Βριαρέου! ὁμάλυνε τοὺς δρόμους, 90 διὰ νὰ ὀλίγη πρόχειρα λαοὺς φιλαυτονομίους. Κατέβην 'ς τὰ Ἰλλύσια Ἰταλικά πεδία· φιλομαεῖδης, φιλόξενος μ' ἐδέχθ' ἡ Τυρρηνία. Τὰς θέσεις τὰς ποιητικὰς, τὰ ἄλση τῆς, τοὺς κήπους, ὅπου μ' ἐθαίνει ὁ χειμὼν μὲ σέβας καὶ βραδύπους, 95 τὰ εἶδα· πλὴν ἀλλοιόμενον, παυσίλυπα πρὸς ἄλλους, 'ς ἐμένα λύπας γέννησαν καὶ στεναγμοὺς μεγάλους. Ἀρὰ γε μέλλει ἡ Ἑλλάς ποτὲ νὰ εὐτυχῇ τὴν κάλλη τῆς ἀνδρόστα ποτὲ νὰ θεωρήσῃ; Μέλλει νὰ ἔχῃ καὶ αὐτὴ ἀνθρώπους τοὺς κατοίκους, 100 καὶ ὅχι τίρεις, λέοντας κ' αἰματοδίφους λύκους; ἡ ὅλη πέπρωτ' ἡ Ἑλλάς, καθὼς ἡ Χίος νῆσος, ἀπὸ θαλοῦς βαρβαρικῶς νὰ γίνῃ τέφρα ἴσως; Κ' αὐτὴν τὴν τέφραν νὰ πατῇ κατόπ' ἡ νομιμότης Χριστιανῶν κ' Ἀγαρηνῶν, κ' ἄς κλαῖ' ἡ ἀνθρωπότης! 105 Τόσαῦτα στοχαζόμενος, ὀρνοῦσα κατ' ἰδίαν, καὶ μ' ὀδυρμὸς κατέβαινα 'ς τὴν παραθαλάσσιαν, κ' ὁπόταν πλοῖα ἔδλεπα τὰ κύματα νὰ σπίζον, «μακάριον», ἐφώναζα, «ὁπόσοι ἀρμενίζον!» Πότε πηγαῖα θαλάσσια θὰ φέρετε κ' ἐμένα 110 μὲ τὰς λευκάς σας πτέρυγας 'ς τῆς Ἰόρας τὸν λιμένα; Δὲν μὲ τρομάξ' ὁ δόλιος πορθμὸς τῆς Σικελίας, μὴδὲ φοβοῦμαι σίφωνας κ' ἀγρίας τρικυμίας. Χαρούμεναι, Σκύλλαι, λαίλαπες, πολλάκις ἡσυχάζουν· 115 τὸ μῦθος οἱ μισέλλητες ποτὲ δὲν μετριάξουν.» Πλὴν μάτην ἀδιάνοχα 'ς τὴν Ἀμφιτρίτην χαίνων, τὸν πλοῦν μου ἐσχεδίασα πιθανολογούμενον, τύχης σκληρᾶς δυσμένεια, ἀνάγκη ἐμποδίσαν μὲ κατεκάρφωσαν ἐδῶ, νὰ ζῶ Μαργίτου βίον, 120 μακρὰν κ' ἀπὸ τὸν οἶκόν μου νὰ ζῶ μὲ τὴν ἐλπίδα! Πρὸ ἡμερῶν πληθὺς νεφῶν ἀπὸ ἀμῶν πληθῶρας ἐξωγκωμένα, ἔβρεχαν σχεδὸν ἑξήντα ὥρας· ἐδῶ 'ς τὴν Πείσαν μάλιστα βροχὴ ἔπεσε τόση, ὥστε πολλοὺς ἠνάγκασε 'ς τοὺς οἴκους νὰ κλεισθῶσι. 125 Αὐτὴ κατὰ τὸ συνεχὲς καὶ κατὰ τὸ βραδύον ὁμοίαν ἀπαράλλακτα τὰς συμφορὰς μου πλεον. Ὁ Ἄρνος καταχρώμενος τὸν ὄγκον τῆς πλημμύρας, νὰ πνίξῃ ἐφοβέριζε τὰς ὑψηλὰς γειφύρας. Ὁλος ἀφρὸς κατέβαινε, ὅλος βοῇ, κομπάζων, 130 κ' ὑβριστικῶς τὰς ὄχθας τοῦ τὰς ταπεινὰς σκεπάζων. Ὁ ἀλαχῶν δὲν ἤξευρεν ὅτι τὸ ῥέμμα τρέχει, καὶ παρῶσαν μόνιμον ἢ πλημμυρὴ δὲν ἔχει. Μετὰ τὴν παῦσιν τῆς βροχῆς ἐγὼ κ' ἐνας μου φίλος ἀργὰ περιπατούσαμεν 'ς τοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος. 135 Ἐκεῖ παρετήρησαμεν μετὰ φρυγάνων ἄλλων,

1. Ὁνομα τῆς συζύγου τοῦ ποιητοῦ.

κ' ἕνα παρασυρόμενον κορμὸν δροῦς μεγάλου· στραφεὶς τότε 'ς τὸν φίλον μου· «ἰδὲ, τὸν εἶπα, 'κείνην τὴν δρὺν πῶς παραφέρεται 'ς τὴν ποταμίαν δίνην· 140 ἡτὸ κ' αὐτὴ πυκνόφυλλος μὲ κλώνας πολλοὺς πρώην, μὲ τὴν σκιάν τῆς δόσας τὴν ὑποκάτω γλῶσσαν· 'ς τοὺς κλάδους τῆς λιγύφυλλοις πτηνὰ ἐκελαιδοῦσαν, 'ς τὴν ῥίζαν τῆς τὰς σύριγγας ποιμένες ἐφουσοῦσαν· ἀλλὰ τὴν ἐξεβόλυνε τῆς καταιγίδος βία 'ς τὸν Ἄρνον τὴν ἐκρήμισε, καὶ σῦρετ' ἡ ἀόλεια! 145 Μὲ τοῦτον, φίλε, τὸν κορμὸν κ' ἐγὼ παρωμοιώθην, ἀφ' οὗ ἀπὸ τὸν οἶκόν μου 'χωρίσθην κ' ἐμονώθην.»

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Περὶ προῶρου ταφῆς.

Περὶ τὰ τέλη τῆς γαλλικῆς αὐτοκρατορίας συνεζήτητο ἐν τῇ γερουσίᾳ τὸ ζήτημα τοῦ ἐσπευσμένου ἐνταφιασμοῦ, οὐκ ὀλίγοι δὲ ῥήτορες εἶχον ἐκφράσει ἀμφιβολίας περὶ τῆς ἀληθείας τῶν δυστυχημάτων τούτων, ὅτε ὁ καρδινάλιος Δονέττος ἔλαβε τὸν λόγον καὶ διηγήθη ἡσύχως καὶ ἀταράχως τὸ συμβάν νεαροῦ τινος ἱερέως, ἐκ Βορδῶ, ὃν εἶχε γνωρίσει.

«Ὁ φίλος μου, εἶπεν, ἐφαίνετο κατὰ πάντα νεκρὸς, ἀλλ' ἀπλῶς κατείχετο ὑπὸ ἀκαταμάχητου ληθάργου. Ἦκουε πᾶν ὅ,τι ἐλέγετο πέριξ αὐτοῦ καὶ ὅμως οὐδὲν κίνημα ἠδύνατο νὰ κάμῃ. Τὸν περιετύλιξαν εἰς σάβανον, τὸν ἐναπέθεσαν εἰς φέρετρον καὶ τέλος, τὴν τελευταίαν στιγμὴν, ἡ ἀδημονία ἐνίκησε τὴν νόσον· ἐξέβαλε κραυγὴν καὶ ἐσώθη.»

Ἐπειδὴ δὲ θόρυβος ἠγέρθη δυσπιστούντων πρὸς τὴν διήγησιν ταύτην, ὁ καρδινάλιος Δονέττος προσέειπε·

«Κύριοι, ὁ νέος οὗτος ἤμην ἐγώ.»

Ὁ κατὰ τὸ φαινόμενον θάνατος ἐν τῷ ἀνθρώπῳ δὲν εἶνε τόσον σπάνιος ὅσον δύναται τις νὰ υποθέσῃ· πρόσφατόν τι περιστατικὸν παρετήρηθη προσέτι ὑπό τινος ἱατροῦ τῆς Βιέννης κατὰ τρόπον λίαν περίεργον.

Νέα τις γυνὴ νευρική, μετὰ ζωηρὰν συγκίνησιν, κατελήφθη ὑπὸ σπασμῶν οἷς ἐπηκολούθησεν ἀναισθησία. Προσκληθεὶς ὁ ἱατρὸς δὲν κατάρθωσε νὰ τὴν ἀναστήσῃ· ἐφαίνετο ἡδὴ ἄπνους. Προσεκάλεσε λοιπὸν καὶ ἕτερον ἱατρὸν εἰς συνδιάσκεψιν, καὶ ἀμφότεροι ἀπεφώνησαν ὅτι ἦτο νεκρά.

Ἐν τούτοις καὶ τρίτος ἱατρὸς προσῆλθε καὶ παρατηρήσας διὰ τινος θύρας ἀφελείας ἡμιανοίκτου τὸ φέρετρον ὅπερ εἶχον ἀποθέσει ἐν τινι παρακειμένῳ δωματίῳ, ἐπλησίασε καὶ ἐπεδόθη εἰς λεπτομερεστάτην ἐξέτασιν· μόλις δὲ διὰ συντονωτάτης προσοχῆς διεκρίνε διαλείποντά τινὰ κρότον εἰς τὸ ἄκρον τῆς καρδίας.

Ἐποίησατο πάραυτα χρῆσιν τοῦ ἡλεκτροσμοῦ, αἱ δὲ προσπάθειαι τοῦ παρ' ἐλπίδα ἐτελεσφόρησαν πληρῶστα. Ἡ ἀσθενὴς ἀφ' οὗ ἐμεινε τεσσαράκοντα καὶ τεσσαρὰς ὥρας ἐν ληθαργίᾳ, ἀνένηψεν ἐντελῶς· ἀνέλαθεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰς αἰσθήσεις τῆς καὶ διηγήθη, ὡ-

σαύτως, ὅτι κάλλιστα εἶχεν ἀκούσει πᾶν ὅ,τι ἐλέγετο περὶ αὐτῆς, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ τὸ ἐλάχιστον κίνημα καὶ οὐδὲ νὰ προφέρῃ τὸν ἐλάχιστον ἦχον ὅταν ὠμίλουν ἐνώπιον αὐτῆς περὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ταφῆς της.

Τὰ ὁμοειδῆ ταῦτα περιστατικά ἐγέννησαν τὸν ἀπανταχοῦ διαδεδομένον φόβον μήπως ἐνταφισθῇ τις ζῶν. Ἡ φαντασία τοῦ λαοῦ ἐνεργεῖ καὶ αὐτῇ, καὶ δὲν παύεται ἕως χωρὶς ν' ἀναγνώσῃ τις ἐν ταῖς ἐφημερίσι περὶ φρενέτρου τοῦ ὁποῖου αἱ πλευραὶ διηνοίχθησαν διὰ τῶν βιαίων σπασμῶν τῆς ἀπελπισίας ἀναζήσαντός τινος. Μάλιστα δὲ ἀνάγνωστίς τις τοῦ εἰδους τοῦτου ὑπέμνησέ μοι τὴν ἰδέαν τῆς ἥμισυ μὲν εὐτραπέλου διάτριβης ταύτης, ἀλλὰ δυστυχῶς καταλλήλου νὰ διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον ὅλου τοῦ κόσμου.

Ἐν πολλαῖς τῆς Γερμανίας πόλεσιν αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ μεριμνήσασαι περὶ τοῦ ζητήματος τοῦτου συνέστησαν μικρὰ παρεκκλήσια, ἐν οἷς οἱ νεκροὶ κατατάσσονται ἐπὶ κλινῶν νεκρικῶν ἐκαστοῦ νεκροῦ ἢ χεῖρ κρατεῖ χορδὴν κοινωνοῦσαν πρὸς κωδωνιον ἰδιαίτερον· ἀρχεῖ δὲ ἡ ἐλαχίστη τρομώδης κίνησις ἵνα κινήθῃ ἡ χορδὴ, ὃ δὲ θυρωρὸς τοῦ νεκροταφείου τρέχει πάραυτα. Ὁρεῖλω ὅμως νὰ εἶπω ὅτι ἀκόμη δὲν ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ διακόψῃ τὴν ἡσυχίαν τοῦ οὐδὲν παράδειγμα ἀναστάσεως ἀναφέρεται.

Ἄς μὴ λησμονώμεν πρὸς τούτοις, ὅτι ὁ φαινόμενος θάνατος ἐξ ἀνάγκης μεταβάλλεται εἰς πραγματικὴν ἀπλῶς καὶ μόνον διὰ τοῦ ἐνταφιασμοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ὁ νομιζόμενος νεκρὸς ἢ νεκρὰ ἀποτεθῇ ἐντὸς στοᾶς τάφου ἀεριζομένης, ὅπως ἡ Ἰουλιέττα τοῦ Σκιζσπέρ.

Ἡ δὲ ἱστορία τοῦ Ἰωάννου Βαλζάν ἐν τοῖς Ἀθλοῖς τοῦ Βίκτωρος Οὐγού, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ποιητοῦ δραματικῆς φρεναπάτης· ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐφρόντισε νὰ μᾶς πληροφορήσῃ ὅτι τὸ φρενέτρον τοῦ ἥρώος τοῦ εἶχεν ὁπάζ. Ἐν τῇ καταστάσει τῆς μεγάλης καταπτώσεως ἥτις χαρακτηρίζει τὴν ληθαργίαν, ἡ ἀσφυξία δύναται νὰ ἐπέλθῃ πρὶν ὁ ἐνταφιαζόμενος ζῶν λάβῃ καιρὸν νὰ ἐγερθῇ καὶ μάλιστα νὰ συναρμόσῃ τὰς ἰδέας του.

Εἰς ἐκ τῶν εὐφυῶν συντακτῶν τῆς Βελγικῆς Ἀνεξαρτησίας διηγήθη ἐσχάτως ἐν αὐτῇ τὴν λυπηρὰν ἱστορίαν τῆς ὠραίας Λαυρεντίνης τοῦ Γαλλικοῦ Θεάτρου. Ἦνοιζαν τὸ φρενέτρον της· ὁποῖα φρίκη! τὸ σῶμά της εὐρέθι συνεσταλμένον ὑπὸ τῆς ὀδύνης, οἱ ὀδόντες ἔδρακνον ἐπὶ τὸν ἀντίχειρα τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κατὰ τὸ ἥμισυ βεβρωμένον. Ἀρὰ ἡ πείνα ἢ ἡ ἀπελπισία, λέγει εἰρωνικῶς Ἐλβετός τις ἱατρός, ὁ κ. Κάππελερ, ὅστις ἀναφέρει τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο, τὴν παρώρμησαν εἰς τὴν μετὰ θάνατον ἀνθρωποφαγίαν τῆς αὐτῆς; ἀλλ' εἰς τὰ τοσοῦτον ἀτελῶς ἐξηκρι-

τωμένα διηγήματα οὐ μικρὰ δόσις φαντασίας περιέχεται.

Τὴν σήμερον ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη κέκτηται ἀλάνθαστα μέσα πρὸς διάγνωσιν τοῦ θανάτου· ἂς μὴ ἀνησυχῶσιν οἱ ζῶντες. Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ ζητήματος τοῦτου τὸ ἐξῆς γνωστότατον δίστιχον δύναται νὰ χρησιμεύῃ ὡς παρηγορία.

Pepin le Bref' est mort depuis onze cents ans....

Quand on est mort c'est pour longtemps.

ἦτοι·

Ὁ Πιπιμπρέφ ἀπέθανε πρὸ ἑνδεκα αἰώνων.

Δὲν ἀποθνήσκει δι' ἀλλοῦν μόνον.

Μέγιστος ἀνδριάς.

Χάλκινος ἀνδριάς, ὀφειλόμενος εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν ἱκανότητα τοῦ κ. Βαρθόλδη καὶ παριστῶν τὴν ἐλευθερίαν φωτίζουσαν τὸν κόσμον, μέλλει νὰ τοποθετηθῇ, ἐντὸς τινῶν μηνῶν, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὄρου τῆς Νέας Ὑόρκης, ἐπίτινος νησιδίου, ἐνθα ἔρρευσεν τὸ πρῶτον ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας τῆς χώρας κυθὲν αἶμα. Τὸ μνημεῖον τοῦτο τῆς τέχνης θέλει φθάσῃ μετὰ τῆς κρηπίδος εἰς ὕψος 67 μέτρων, τουτέστι ὕψος πρωτοφανὲς διὰ τοιοῦτου εἰδους ἔργον.

Πάλιν λευκῶν ἄρκτων.

Θέαμα ὁποῖον σπανίως ὁρῶσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὁποῖον οἱ Ῥωμάιοι αὐτοκράτορες ἠθελον πληρώσει δι' ἑκατομμυρίου, ἐθεάθη πρὸ μικροῦ ἐν τῷ Ζωολογικῷ κήπῳ τῆς Κολωνίας. Δύω λευκαὶ ἄρκτοι τῆς παγωμένης Θαλάσσης, ζῶα περιφρημα διὰ τὴν θηριωδίαν των, συνεπλάκησαν ἐν τῷ λάκκῳ ἐν ᾧ ἐκρατοῦντο, καὶ μετὰ πάλιν μανιωδестаτὴν ἢ ἐτέρα ἐκ τῶν δύο ἔπесαν. Αἱ δύο αὗται ἄρκτοι εἶχον κομισθῇ ἐκ Σπιτσεβέργης πρὸ πέντε ἐτῶν, τὰς εἶχον δὲ θέσει ἐντὸς μεγάλων τετραγώνων λάκκων, ἐκτισμένων διὰ πελεκητοῦ λίθου· ἐν τῷ μέσῳ τῶν λάκκων τούτων ὑπῆρχον μεγάλαὶ σκάφαι, πληροῦμεναι τακτικῶς δι' ὕδατος. Τὰ δύο θηρία ἔζων ἐν εἰρήνῃ μέχρις ἐσχάτων, ὅτε αἰφνης σφοδρὰ ἔρις ἠγέρθη μεταξὺ αὐτῶν. Ἡ θήλεια κατέφυγεν ἐπὶ τὴν κορυφὴν βράχου τινος, ὃ δὲ ἄρρην δὲν ἐπειράθη νὰ τὴν καταδιώξῃ· ἔμεινε λοιπὸν ἐκεῖ κατακειμένη ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, μέχρις οὗ βιαζομένη ὑπὸ τῆς πείνης ἀπεφάσισε νὰ καταβῇ· ἀλλ' ἄμα ὁ ἄρρην εἶδεν αὐτὴν πλησιάζουσαν, ἐξέβαλε γογγυσμὸν μετὰ τριγμῶν τῶν ὀδόντων, εἶτα δὲ μανιωδῶς ὤρμησε κατ' αὐτῆς καὶ ἤρχισε νὰ τὴν σπαράττῃ μὲ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας. Φοβερὰ πάλιν ἤρχισεν, ἀλλ' ἡ θήλεια ταχέως ἠττήθη. Οἱ φύλακες τοῦ Ζωολογικοῦ κήπου προσέδραμον πάραυτα, λαβόντες μακρὰς σιδηρᾶς ράβδους, ἀλλ' ἀπέβη ἀδύνατον νὰ χωρίσωσι τοὺς μαχητάς. Εἶνε

1. Pepin le Bref, Πιπίνος ὁ Βραχύς, υἱὸς Καρόλου τοῦ Μαρκέλλου, ἀναγορευθὲς βασιλεὺς τῆς Γαλλίας τῷ 752.

γνωστὸν, ὅτι αἱ λευκαὶ ἄρκτοι τῶν πολικῶν θαλάσσων ἔχουσι τὰ ὅσα τῆς κεφαλῆς πολὺ σκληρὰ, εἶνε δὲ καὶ ῥωμαλεότεραι τῶν χειρῶν ἄρκτων· διὸ τὰ διὰ σιδηρῶν ράβδων κτυπήματα, ἅτινα ἠθελον φονεύσει βοῦν, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ζαλίσωσι καὶ τὸν ἄρρην, ὅστις νικήσας τὴν θήλειαν, ἐξώρυξεν αὐτῆς τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὴν ἐξέδαρεν οὕτως εἰπεῖν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν· εἶτα δὲ τὴν ἔσυρεν εἰς τὸ βάθος σκάφης, ἐνθα τὴν ἐκράτησεν, ἕως οὗ ἐθεθαίωθη ὅτι οὐδὲν ἔδιδε πλέον σημεῖον ζωῆς. Τότε δὲ ἐξήγαγεν αὐτὴν καὶ ἔσυρε τὸ πτώμα περὶ τὸν λάκκον καὶ τέλος, μετὰ μίαν ὥραν, ἀποκαμὼν ἐκ τοῦ ἀγῶνος καὶ τῶν διηγμάτων ἅτινα εἶχε λάβει, ὑπῆγε καὶ κατέπεσεν εἰς τὴν τρώγλην του, ἣν οἱ φύλακες ἔκλεισαν πάραυτα, ἀφήσαντες νὰ καταπέσωσιν αἱ σιδηραὶ κιγκλίδες. Φονευθείσης τῆς θηλείας ἄρκτου ἠδυνήθησαν νὰ ἐξετάσωσιν ἀκριβῶς τὰς φρικώδεις πληγὰς της· αἱ σάρκαί της κατέπιπτον πανταχόθεν κατὰ τεμάχια, ὃ δὲ τράχηλος καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτῆς ἦσαν σχεδὸν συντετριμμένα. Ἡρίθμησαν πλείους τῶν ἑκατὸν πληγῶν ἐπὶ τοῦ λοιποῦ σώματος. Παρατηρητέον δὲ ὅτι καὶ ὁ ἄρρην τὴν διάρκειαν τῆς πάλης τὰ δύο θηρία οὐδεμίαν ἐξέβαλον κραυγὴν, οὐδ' ἐκείνον τὸν ἀλλόκοτον γογγυσμὸν, ὅστις ἀκούεται ὅταν μάχωνται αἱ μέλαιναί ἡμῶν ἄρκτοι.

Σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐν Τουρκίᾳ.

Αἱ νῦν ἐν ἐνεργείᾳ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐν Τουρκίᾳ εἰσὶν:

- 1.- Ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ Δελόβαν... 570 χιλιομ.
- 2.- Ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς Μιτροβίτσαν... 338 »
- 3.- Ἀπὸ Ρουστουσίου εἰς Βάρναν 224 »
- 4.- » Θερναβόδας εἰς Κωσταντσαν... 63 »
- 5.- Ἀπὸ Τυρνόβου (Ἀδριανουπόλεως) εἰς Ὑάμπολιν... 105 »
- 6.- Ἀπὸ Βουργαζίου (Ἀδριανουπόλεως) εἰς Δεδέαγατς-Κουλελί... 111 »
- 7.- Ἀπὸ Βαγιαζιούκας, Νεβίου, Ῥοβερτίου... 102 »

Ἐν ὅλῳ 1533 χιλιομ.

Ἡ ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Πειραιῶς σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, ἡ μόνη ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσα, εἶνε 12 χιλιομέτρων.

Κατὰχρησις οἰνοπνευμάτων.

Ἐν Ἑλβετίᾳ ἡ κατὰχρησις τοῦ ἐκ γεωμῆλων ῥακίου λυμάνεται τὴν ἐπαρχίαν Βέρνης, ἡ δὲ ἐπιτόπιος κυβέρνησις ἐπὶ πολὺ συνεζήτησε περὶ τῶν μέσων τῆς θεραπείας διὰ νόμων ἢ ἄλλως πως. Τὸ ἐκ γεωμῆλων τοῦτο οἰνόπνευμα ὀνομάζεται σνᾶψ, ἡ δὲ κατασκευὴ του εἶνε τοσοῦτον διαδεδομένη εἰς τινὰς τόπους, ὥ-

στε δὲν ὑπάρχει οἰκία, ὅσονδήποτε ταπεινὴ, μὴ διασταλάζουσα αὐτὸ ἀφ' ἑαυτῆς, διὰ μέσων ἀρχαϊκωτάτων. Πωλοῦσιν ὅσον δύνανται, καὶ ἐν ἐλλείψει ἀγοραστῶν πίνουσιν αὐτὸ οἱ ἴδιοι. Ἐξ ἐκθέσεων ὑγιεινῆς καὶ ἀναλύσεως τοῦ ποτοῦ τοῦτου προκύπτει, ὅτι περιέχει μᾶλλον τῶν ἄλλων οἰνοπνευμάτων στοιχεῖα βλαβερὰ εἰς τὴν ὑγίειαν. Εἰς μόνην τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βέρνης ἀπαδείχθη ὅτι ὑπάρχουσι πλείονες τῶν 12,000 ἰδιωτικῶν ἀποσταλακτῆρων. Ἡ διοίκησις τῆς ἐπαρχίας ταύτης πρὸς παῦσιν τῆς ἰδιωτικῆς κατασκευῆς, ἐπικινδύνου ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν, καὶ τρόπον τινὰ βιαζομένη τὸν κατασκευαστὴν νὰ καταναλώσῃ κατ' οἶκον ὅσον ποσὸν δὲν ἠδύνατο νὰ πωλήσῃ, ἀπεφάσισε νὰ προστατεύσῃ τὴν σύστασιν προτύπων ἀποσταλακτῆρων, ἐν οἷς ἡ κατὰ μέγας ποσότητος παραγωγὴ προστιθεμένη εἰς μέγα τελειότερα θὰ ἀφίνη μεγαλύτερα κέρδη καὶ θὰ ἀποβῇ ἀδύνατος ὁ συναγωνισμὸς τῶν ἰδιωτικῶν ἀποσταλακτῆρων.

Ἐπέκτασις τῆς φθίσεως.

Φοβερὰ εἶνε ἀληθῶς ἡ ἐπέκτασις τῆς φθίσεως ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς χώραις τῆς Εὐρώπης. Οὐδεμία νόσος εἶνε φονικωτέρα αὐτῆς. Κατὰ νεωτάτην τινὰ στατιστικὴν, ἐπὶ χιλίων θανάτων προέρχονται ἐκ φθίσεως ἐν Βελγίῳ μὲν 190, ἐν Γαλίᾳ δὲ 120. Αἱ πόλεις, ἐνθα μᾶλλον ἐπιπολάζει ἡ νόσος εἶνε ἡ Χριστιανία, αἱ Βρυξέλλαι, τὸ Βορδὼ, οἱ Παρίσιοι. Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν Εὐρώπῃ καὶ χώραι ὅλως ἀπηλλαγμέναι τῆς φθίσεως· αὗται δ' εἶνε ἡ Ἰσλανδία, αἱ νῆσοι Φερόν, αἱ στέππαι τῶν Κιργισίων καὶ αἱ κορυφαὶ τῶν ὑψηλῶν ὄρεων. Ἐν γένει παρατηρεῖται ἐλάττωσις τῆς νόσου πρὸς νότον, ἐπίτασις δὲ πρὸς βορρᾶν.

Δύναται τις νὰ ζῇ ἀνευ σπληνός;

Ἰδοὺ ζήτημα ὅπερ πολλάκις ὑπεβλήθη εἰς τὴν ἱατρικὴν. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ σπλήν εἶνε ὄργανον τοῦ ὁποῦ ἡ λειτουργία μὲν ἐσχάτως ἐγένετο γνωστὴ. Εἰς τὴν πολυχρόνιον ἀμάθειαν πρέπει βεβαίως ν' ἀποδώσωμεν τὴν χυδαίαν δοξασίαν ὅτι ὁ σπλήν εἶνε ἡ ἑδρα τοῦ γέλωτος καὶ τοῦ κόπου.

Οὐ μόνον δύναται τις νὰ ζῇ ἀνευ σπληνός, ἀλλ' ἐμπειρότατός τις χειρουργός, ὁ κ. Πέαν, κατώρθωσε νὰ ἐξαγάγῃ τὸ ὄργανον τοῦτο καὶ ν' ἀποδώσῃ πλήρη ὑγίειαν τοῖς ἀρρώστοις αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ὁ πρῶτος ἐπιχειρήσας τὴν ἐγχείρισιν ταύτην. Ἀπὸ τοῦ 1836, ὁ Κιύπτεμ-βαουμ, χειρουργὸς ἐν Ροστὰκ, ἀφῆρσε μετ' ἐπιτυχίας ὑπερτροφούντα σπλῆνα βάρους οὐχὶ ὀλιγωτέρου τῶν πέντε λιτρῶν. Ἡ ἐγχείρισις ἐγένετο θαυμασίως, ἀλλ' ὁ πάσχων ἀπεβίωσε μετὰ τινὰς ὥρας. Ἐκαστος γινώσκει ὅτι τοῦτο δὲν ἐμποδίζει τὸν χειρουργὸν τοῦ νὰ σεμνύνηται

ἐπὶ τῇ δεξιότητι μεθ' ἧς διεύθυνε τὴν μάχιν-
ράν του κατὰ τοὺς κανόνας τῆς τέχνης.

Οἱ ἀσθενεῖς τοῦ κ. Πέαν δὲν ἀπονήσκουσι,
καὶ τοῦτο εἶνε πρόοδος. Πρὸ μικροῦ παρυσίχασε
εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν
κόρην εἴκοσι καὶ ἐνὸς ἔτους καὶ γυναῖκα εἴκοσι-
τεσσάρων ἐτῶν πλήρεις ζωῆς καὶ υγείας, ἀφοῦ
ὑπέστησαν τὴν σκληρὰν τὰ τέτην δοκιμασίαν. Ὁ-
φείλω ὅμως νὰ προσθέσω ὅτι, ἂν δὲν ἀπατώμαι,
εἶνε τὰ μόνη ἐπιτυχὴ παραδείγματα, ἅτινα ἡ
ἐπιστήμη ἠδυνήθη ν' ἀναγράψῃ μέχρι τοῦδε.

Τυπογραφεῖον ἐν ἀτμαμάξῃ.

Ἐκτὸς τῆς ἀμάξης τῆς συστεινίου τραπέζης
(table d'hôte), τῆς μαγειρικῆς ἀμάξης, τῆς
καταψυκτικῆς, ἐν ἧ ἑτοιμάζονται παγωτὰ καὶ
καταψυκτικὰ ποτὰ, ὁ σιδηρόδρομος τοῦ Μεγά-
λου Εἰρηνηκοῦ Ὁκεανοῦ κέκμηται καὶ τυπογρα-
φικὴν ἁμαξίαν, ἐν ἧ συντάσσεται ἐφημερίδιδου-
σα τὰς πρώτας εἰδήσεις τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ
τοῦ Ἀγίου Φραγκίσκου.

Μελιτοπαραγωγή.

Ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ μελισσοτροφίᾳ τὴν πρῶ-
την θέσιν κατέχει ἡ Γαλλία. Εἰς $2\frac{1}{2}$ ἑκατομ-
μύρια ἐλογίζοντο ἐσχάτως αἱ κυψέλαι αὐτῆς.
Κατόπιν ἔρχεται ἡ Αὐστρία $1\frac{1}{2}$ ἑκατομμ., ἡ Ἰ-
σπανία $\frac{8}{10}$ ἑκατομμ., ἡ Πρωσία $\frac{6}{10}$ ἑκατομμ. Ἡ
Ἑλλὰς εἶχε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη $\frac{3}{4}$ ἑκατομμ.
κυψελῶν κατὰ τὸ 1874 παρήγαγε 34,295
ἐκ. μέλιτος, ἀξίας δρ. 35,954.

Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς εἶχον
κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος 3 ἑκατομμ. κυψελῶν, ἡ
παραγωγή τῶν ὁποίων ἐξετιμήθη εἰς 128 ἑκα-
τομμ. δραχμῶν. Τὰ κέρδη τῆς ἐν Ἀμερικῇ με-
λισσοτροφίας εἶνε μεγάλα, ὑπάρχουσι δὲ 4 εἰ-
δικαὶ ἐπὶ τῆς μελισσοτροφίας ἐφημερίδες.

Ἡ ποιότης τοῦ μέλιτος τοῦ Ὑμηττοῦ θεω-
ρεῖται πάντοτε ἡ ἀρίστη. Τὸ παραγόμενον ἐπί-
σης ἐκ τοῦ ὄρους τῆς Ἰδης καὶ ἐν τῇ νήσῳ Κού-
βα μέλι θεωρεῖται κάλλιστον.

Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Περὶ τῆς πρὸς λειποθυμοῦντας προσηκούσης
συνδρομῆς.

Τὰ πρῶτα σημεῖα ἐπικειμένης λειποθυμίας εἶ-
ναι αἰφνίδιος ὠχρότης τοῦ προσώπου, ψύξις τῶν
ἄκρων, ἥτοι τῶν ποδῶν, τῶν χειρῶν, τῆς ῥινὸς
καὶ τῶν ὠτῶν, μεγάλη ἀδυναμία, προΐουσα ἐκ-
λυσίς τῶν μελῶν τοῦ σώματος, ἐμβοαὶ τῶν ὠ-
τῶν, σκοτοδινία, σκοτισμὸς τῆς ὁράσεως ὡσάν
τῶν ὀφθαλμῶν καλυπτομένων ὑπὸ πέπλου ἀεὶ
σκοτεινοτέρου γινομένου· ἡ ἀναπνοὴ γίνεται μι-
κρά, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ σφυγμὸς μικρὸς καὶ ἀδύ-
νατος. Ὁ πάσχων, ἐάν ᾔῃαι ὀρθίος, ζητεῖ νὰ
καθίσῃ, ἀλλὰ πολλάκις, πρὶν ἢ προλάβῃ, πί-

πτει χαμαί. Εἰς ἰσχυρὰς λειποθυμίας ἐπέρχεται
κατὰψύξις ὅλου τοῦ σώματος καὶ τὸ πρόσωπον
περιθρέχεται ἐξ ἰδρώτος ψυχροῦ· ἡ δὲ ἀναπνοὴ
γίνεται μικροτάτη καὶ ἀνεπαίσθητος, μόλις δια-
κρινομένη· ὁμοίως καὶ τῆς καρδίας οἱ παλμοὶ
μόλις διακρίνονται· ἡ συνείδησις ἐκλείπει καὶ
ὁ ἄρρώστος κεῖται ἀναίσθητος ὡσπερ νεκρός.

Ἄμα ἐμφανιζομένων τῶν πρώτων σημείων,
ὁ πάσχων πρέπει νὰ τίθεται ὑπτίος ἐπὶ τῆς
κλίνης, ἀραιορουμενων ἐνταλῶς τῶν προσκεφα-
λαίων, ὅπως ἡ κεφαλὴ μὴ κεῖται ὑψηλότερον
τοῦ λοιποῦ σώματος, ἀλλὰ μάλλον ταπεινότερα.
Τοῦτο καὶ μόνον ἀρκεῖ ἐνίοτε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν
πρόοδον τῆς λειποθυμίας. Πᾶν ἐνδυμα, πιέζον ἢ
σπρίγγον τὸ σῶμα τοῦ ἀρρώστου εἰς τι μέρος,
δέον νὰ χαλαρώνηται· ὡς τάχιστα δὲ ἀνοί-
γονται ἐν ἡ δύο παράθυρα τοῦ δωματίου εἰς
προσέλευσιν ἀέρος καθαροῦ. Κακίστη εἶναι
ἡ συνήθεια τῶν συγγενῶν καὶ τῶν γειτό-
νων νὰ προστρέχωσι καὶ νὰ περικυκλῶσι τὸν ἄρ-
ρώστον, θέλοντες δῆθεν ἅπαντες νὰ παράσχωσι
βοήθειαν· διότι οὕτω πράττοντες βλάπτουσι
μᾶλλον, ἀποκλείοντες ἀπὸ τοῦ ἀρρώστου τὸν
καθαρὸν ἀέρα, ὅστις μόνος δύναται νὰ ζωογο-
νήσῃ αὐτόν. Τὸ πρόσωπον τοῦ πάσχοντος ῥαν-
τίζεται διὰ ψυχροῦ ὕδατος καὶ ὑπὸ τὴν ῥίνα
φέρεται ἰσχυρόν τι ὀσφρητήριο. Ὡς τοιοῦτον
πρόχειρον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὄξος, ἢ ὕδωρ
τῆς Κολωνίας· ὁμοίως πτερόν τι προσφάτως κε-
καυμένον· ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα τινα ἐπὶ τούτῳ
παρασκευασμένα καὶ φυλαττόμενα ἐν καταλλή-
λοις φιαλίδιαις κρυσταλλίνοις· ταῦτα δὲ εἶναι
χρησιμώτατα εἰς λειποθυμίας, διὰ τὴν ἰσχυρὰν
ὀσμὴν, ἣν ἀποδίδουσιν· ἀλλὰ καὶ ἐκ παρακει-
μένου φαρμακείου δύναται νὰ ζητηθῇ ἐπὶ τούτῳ
ὀλίγον ὑγρὸν τῆς ἀμμωνίας. Συνήθως πᾶσα λει-
ποθυμία μὴ πάνυ σφοδρὰ παύεται διὰ τῶν
βοηθημάτων τούτων ἐντὸς ὀλίγου· ἐάν ὅμως ἐ-
πιμένῃ, ἐνεργοῦνται καὶ ἀνατρίψεις τοῦ σώμα-
τος, κατὰ τὰ πέλματα μὲν καὶ τὰς παλάμας
διὰ ψήκτρως, κατὰ τὸ λοιπὸν δὲ σῶμα διὰ ῥά-
κους φλανέλλης θερμῆς. Αἱ ἀνατρίψεις αὗται ἐ-
νεργοῦνται μέχρις οὗ παρέλθῃ ἡ λειποθυμία,
ἀλλὰ καλὸν εἶναι πάντοτε, ἐάν αὕτη παρατεί-
νῃται, νὰ προσκαλῇται εἰς βοήθειαν καὶ ὁ πλη-
σιέστερος ἰατρός. Ὅταν συνέλθῃ ὁ ἄρρώστος ὀ-
λίγον καὶ δυνήθῃ νὰ καταπίῃ τι, δίδεται αὐτῷ
κοχλιαρὸν ψυχρὸν ὕδωρ, ἢ οἶνος κεκραμένους,
ἢ ἄλλο τι ἀναληπτικόν, ὡς σταγόνες τινὲς αἰ-
θέρος ἢ τοῦ ὑγροῦ τοῦ Ὁσμάννου ἐπὶ σακχα-
ρου.¹

Ὁ τίμιος ἄνθρωπος (honnête homme) εἶνε
τὸ εὐγενέστερον τῶν δημιουργημάτων τοῦ Θεοῦ.

1. Ὁδηγίαι περὶ νοσηλ. ἀρρώστων, ὑπὸ Ν. Γ. Μακκᾶ,
ἱατροῦ.